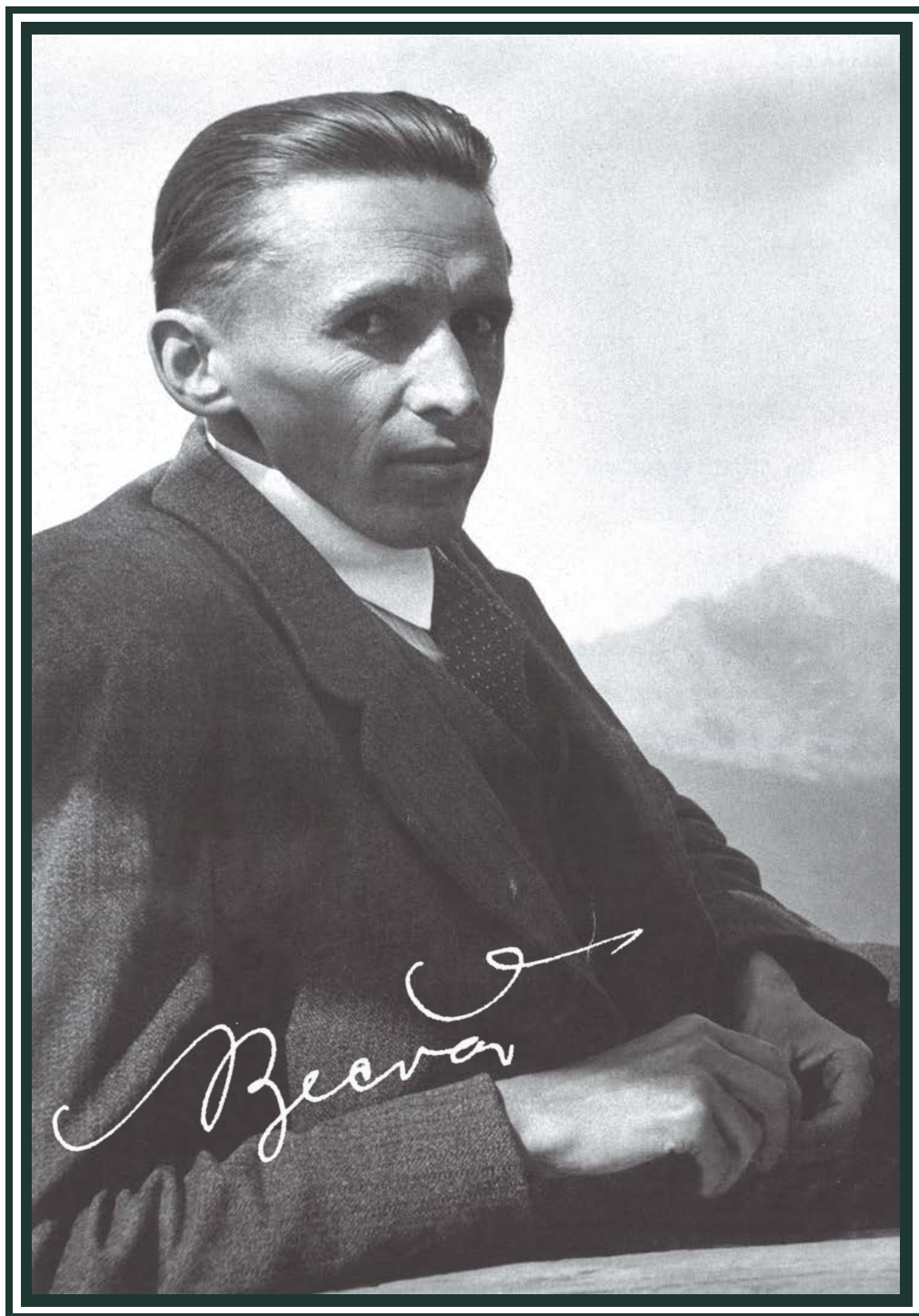

nepravidelný občasník

Naše Polabí

jaro 2025

číslo 6

Úvodník

Vážení čtenáři Našeho Polabí!

S radostí vám nabízíme jarní číslo Našeho Polabí plné zajímavého čtení. Zpestří vám přicházející jaro, které vystřídá dlouhou a únavnou zimu.

Připomeneme si astronoma Antonína Bečváře, od jehož úmrtí uplynulo v lednu šedesát let a jehož význam daleko přesáhl hranice nejen města, ale celé republiky. Byl jedním z prvních maturantů brandýského gymnázia. Právě jeho se týkají další články tohoto čísla. Prvním je sté výročí narození ře-

ditele gymnázia z osmdesátých let Vladimíra Mareše. Byl také spisovatel, historik a hudební znalec. Gymnázium vedl i za mých středoškolských studií před čtyřiceti lety, dobu jara 1985 vám připomeneme moje vzpomínání.

O tom, jak to vypadalo ve městě v polovině dvacátého století, se dozvíte od paní Sadílkové a paní Chapcové. Milica Čenková vám rozbalí druhý balíček vzpomínek ze svého života. Kateřina Vaculová připravila historii jedinečné labské lokality – Ostrůvku.

Klára Vochtářová vás v zajímavém rozhovoru seznámí s činností Spolku rodáků a přiblíží vám plány pro letošní rok, kdy si připomeneme 80 let od konce války a řadu jubileí polabských malířů.

Zmíníme slavnou historii atletického stadionu v Houštce, který je tu s námi tři čtvrtě století. Otiskujeme dopis Josefa Kaluhy dnešní generaci v souvislosti s otevřením sportovní haly nesoucí jeho jméno.

Příjemné jarní čtení vám přeje
Petr Čeněk.

Jaro výtvarníků

Letošní rok vyhlásila radnice Rokem polabských malířů, neboť se rozhodla celoroční sérií výstav připomenout řadu kulatých a půlkulatých výročí umělců, kteří zachycovali a zachycují krásu brandýsko-boleslavského Polabí. Celý cyklus zahajuje výstava přední české grafičky Aleny Kučerové, která, aspoň co vím, v životě nepociťovala potřebu vytvořit jedinou malbu. Z toho je zřejmé, že malířský šuplík v názvu projektu je bez debaty příliš úzký a zastoupení tvůrci z něj trčí do všech stran jak vzpříčené vidličky z příborníku.

My si tedy mezi sebou pojdme říct, že letošní rok bude rokem polabských výtvarníků bez rozlišení. a protože představí fakt jen ty nejslavnější, dovolím si tady krátce zmínit i ty, na které v zámeckých sálech, v Kočárovně ani v Rudolfince asi nedojde. Totiž na umělce, kteří nezištně, anonymně a bez nároku na honorář i věčnou slávu vnášejí výtvarné umění do veřejného prostoru v našem městě.

Na prvním místě mi dovozte složit hold člověku či lidem, kteří umísťují ty nápadité instalace na boleslavský kruhák. Klavír, prostřený stůl, necky a pověšené prádlo. Je to geniální a geniální taky je ta tajemná anonymita autorů a nepředvídatelnost další performance. Co se objeví příště: Rozestlaná postel? Pergola a zahradní gril? Jsem příjemně napjatý, kdykoli tamtudy projíždím.

Další frajer je ten kluk, co v rámci Polabského Montmartru nastříkal na dřevotřískovou desku astronautku, co teď stojí v Panské. Chodíte tam někdy? Jestli ne, tak s tím rozhodně nezačínajte; riziko, že se do ní zamilujete, je prostě příliš velké. Já vám třeba znám chlápka, kterému se to stalo. Ta krásná tvář ho zasáhla a okouzila tak strašně, že tam teď chodí třikrát týdně venčit, aby před tím obrazem mohl dlouhé desítky minut stát. Je tím samozřejmě trochu nápadný; podezření, že s ním něco není v pořádku, ještě posiluje fakt, že nemá psa. Prázdné vodítko, které za sebou tahám, zanechává v pís-

ku na cestičce čáru smutnou jako poslední notová linka skladby Ach není tu, není.

V celou galerii pod širým nebem se pravidelně proměňuje plot Mateřské školy na Pražské. Učitelky tam věší výtvarné práce předškolních dětí, aby potěšily kolemjdoucí spoluobčany. Za rok se tam vystřídají čtyři sezónní výstavy; jarní charakter má teď hlavně plot ke Škroupově ulici, který rozkvetl tulipány a roztřepetal se motýly a žlutými stuhami. Směrem do Pražské zdobí školku sovičky z přírodnin: šišek, dřeva, juty nebo dýňových semínek. Jsou tak půvabné, že mě napadlo pokusit se vyrobit podobnou své vnučce. Úplně jako pětileté děti z Pražské jsem to popravdě nezvládl, ale dětský psycholog si myslí, že vnučka to nakonec překoná bez trvalých následků. Sovičku jí rodiče každopádně schovali; za pět až osm let si ji třeba vezme na Halloween – pokud nakonec nezvolí méně děsivou masku zombie.

Krásné výtvarné práce nacházím v ulici Karla Tájka, respekti-

ve v tom bezejmenném appendixu proti kinu, co lemuje vchody do tří bytovek. Nějaké malé výtvarnice tam barevnými křídami kreslí princezny v korunkách, závojech a plesových šatech. Obvykle je ale

smyje večerní déšť dřív, než je stačí někdo zachránit a odvézt si je na bílém koni Jasanovkou až někam za devatero hor a devatero řek.

A ještě na poslední výtvarný počin nechci zapomenout, totiž na jednoduché červené srdce nastříkané hned vedle vchodu do jednoho z domů u nás v sídlišti. Je to samozřejmě hrozný vandalismus a systémově to odsuzuju. Ale v tomhle konkrétním případě mě nějak přemáhá sentiment, protože je v tom srdci napsáno MILUJU TĚ MONI. Chybí tam čárka před oslovením, což moje češtinářské srdce

bolavě drásá, ale když jeden miluje, musí jít pravopis stranou. Celé je to prostě takové jarní, to srdce, ta láska i to, že za tou zdí s červeným srdcem je kočárkárna jako příslib, že by to nakonec třeba mohlo vyjít.

Tak si užijte letošní Rok polabských výtvarníků. Těch, co budou mít výstavu na zámku, těch, co se objeví na dalším Montmartru, těch, co kreslí na chodník zakleté princezny, i těch, za jejichž srdcem je možná už teď jedno volné místo pro kočárek. Krásné jaro nám všem.

Petr Kukal

Antonín Bečvář

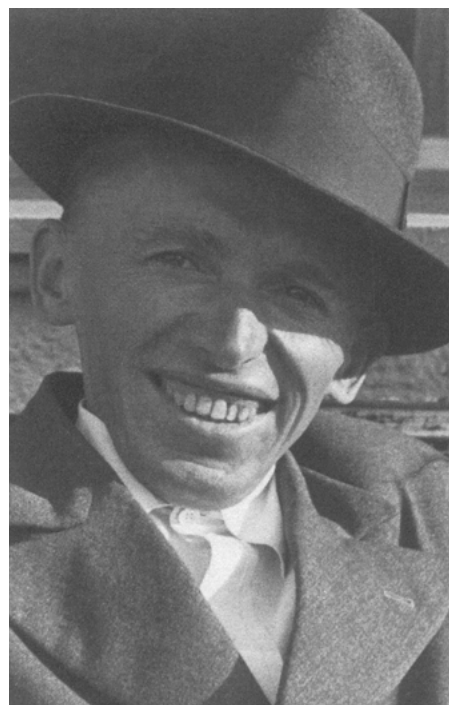
V lednu letošního roku uplynulo šedesát let od úmrtí jednoho z nejvýznamnějších českých astronomů 20. století – Antonína Bečváře. Tento objevitel komet, zakladatel horské hvězdárny ve Vysokých Tatrách, pozorovatel mraků a především autor několika významných astronomických atlasů zemřel 10. ledna 1965 v Brandýse nad Labem.

Antonín Bečvář se narodil 10. června 1901 v domě U Chrstů (stál v místě dnešní proluky vedle lékárny na Mariánském náměstí) ve Staré Boleslavi. Zde absolvoval obecnou školu. Patřil mezi první žáky reálného gymnázia v Brandýse nad Labem, kde v roce 1921 maturoval s vyznamenáním. Ve stejném roce nastoupil ke studiu astronomie a klimatologie na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, které dokončil v roce 1924. V tomtéž roce rovněž složil pedagogickou státnici. O rok později se přihlásil k doktorandskému studiu klimatologie. Svá studia

završil v roce 1935, kdy úspěšně složil rigorózní zkoušku z meteorologie, klimatologie a kosmické fyziky, vedlejší zkoušku z astronomie a obhájil disertační práci Soustavy mraků a krátkodobá prognosa povětrnosti v Čechách.

V šestnácti letech se Antonín Bečvář přestěhoval do Brandýsa nad Labem, kde jeho otec zakoupil usedlost na Nižším Hrádku. Navzdory celoživotním zdravotním problémům se intenzivně věnoval studiu a svým zálibám, zejména astronomii a meteorologii. První meteorologické záznamy pořídil v září 1922, systematické sledování zahájil v roce 1926 a od roku 1931 začal předávat údaje Státnímu ústavu meteorologie.

V polovině dvacátých let vznikla myšlenka postavit vlastní observatoř, kterou se mu podařilo realizovat. V roce 1927 byla otevřena hvězdárna, kterou Antonín budoval se svými přáteli svépomocí. V článku „O naší observatoři“, který vyšel v časopise Říše hvězd“

Bečvář píše: „Železnou konstrukci kopule nám vyrobila podle našich nákrešů s nevšední ochotou a velmi výhodně zdejší továrna Melichar-Umrath, která dodala i všechny odlitky montáže dalekohledu.“ Na jiném místě popisuje finanční náročnost stavby: „Mnohého asi zajímá finanční náročnost podobného podniku; bylo by jistě obtížné, aby

R. N. C. ANT. BEČVÁŘ, Brandýs n. Lab.:

O náš observatoři.

Myšlenka, postavit si vlastní observatoř, vznikla v nás již asi před čtyřmi lety po návštěvě hvězdárny v Ondřejově. Líbily se nám tam hlavně domečky se sklopnou střechou, protože nám připadalo, že jejich postavení by nebylo obtížné, ani zvlášť nákladné. Od té doby zabývali jsme se tedy děláním plánů.

Avšak již v plánech nahradili jsme sklopnou střechu skutečnou kopulí, protože střecha chrání sice přístroje, dokud se nepozoruje, avšak po sklopení ocitne se pozorovatel i s dalekohledem pod širým nebem, se všemi nepříjemnými následky: rušivá světla, rosa, vítr a mráz. Vždyť i kopule může být jednoduchá a levná.

Uskutečnění plánů stalo se nutností, když jsme si sestrojili 13 cm reflektor, jehož stálé přenášení a upevňování bylo již značně obtížné a nepříjemné; uskutečnění to bylo nutné zejména protože jsme zatím vyráběli zrcadlo ještě větší, na jejichž přenášení nebylo pomyslení. A tak v červenci 1927 počali jsme kopati základy stavby.

Poněvadž nikdo z nás není bohat, musili jsme se řídit nutností, na štěstí nikterak neradostnou: pokud možno vykonat všechno vlastními prostředky. Byli jsme proto po řadě řemeslníky všeho druhu, od stavitelů a nádeníků až po zedníky, truhláře, klempíře a pokrývače. Co jsme postavili, jest zřejmo z obrázku: bílý domek rozměrů 4×5 m, s okny na všechny strany mimo k severu a s osou v podlůžku; střechu má ze železobetonu, silnou 8 cm a podepřenou dvěma mohutnými nosníky.

jednotlivec se odváží takové stavby; avšak spojí-li se několik jednotlivců a to hlavně několik párů rukou ke společné práci, vykonají mnoho.“

Antonín Bečvář byl nejen znalcem ve svém oboru, byl také výborným hudebníkem a fotografem. Stal se také literátem. V roce 1933 začal psát román Jediné léto, který vyšel v roce 1940. Na fotografiích se podílela brandýská fotografka Marie Hartmannová. V Říši hvězd publikovali např. fotografie jednotlivých fází zatmění měsíce, které proběhlo v roce 1932. V letech 1936 – 1942 publikoval v tomto časopise seriál článků „Z dílny hvězdáře amatéra“, kde poskytl návody na to, jak postavit dalekohled, vybrousit, vyleštit a postříbřit zrcadlo a mnohé další. Publikoval také články o planetách v časopise Naši přírodou.

V roce 1935 se Antonín Bečvář přestěhoval do Prahy, kde přijal místo asistenta na Přírodovědné fakultě Univerzity Karlovy. V roce

1937 odešel na Slovensko, kde na Štrbském plese pracoval jako klimatolog Státních lázní. V roce 1938 zde vybudoval na vlastní náklady astronomickou observatoř, do které umístil brandýský dalekohled. Vědeckou kariéru zaměřil na astrologii, fotografoval a filmoval mraky. Svou první kometu objevil v roce 1942, pracoval na fotografickém atlasu oblohy, hledal vhodné místo pro výstavbu hvězdárny na Skalnatém plese. Sedmého října 1943 proběhla kolaudace hvězdárny, a těsně před Vánoci byla dokončena montáž největšího dalekohledu v zemi. Tak začala nová kapitola slovenské astronomie i vědecké kariéry A. Bečváře. Svůj vědecký život zaměřil na pozorování slunce a hvězd a meziplanetární hmoty.

Jsme vězni, zajatci na povrchu jediného prachového zrnka hmoty, unášeného bezmocně hlubinami prázdného prostoru, po drahách, proti nimž všechny pozemské vzdálenosti jsou ničím, v časových propastech, proti nimž trvání lidského života i nejdelšího je méně než okamžik.

Antonín Bečvář, Zrcadlo kosmu

Konec války prošel kolem hvězdárny velice blízko, jen s vypětím všech sil zabránil Bečvář zničení přístrojů německou armádou. Po válce se činnost hvězdárny stabilizovala. Při každodenním pozorování meteorů byl objeven nový meteorický roj Umid, v roce 1947 pak kometa, která dostala Bečvářovo jméno.

V roce 1948 vyšel Bečvářův hvězdný atlas Atlas Coeli Skalnaté Pleso, který si vyžádal celkem 3 250 pracovních hodin A. Bečváře a jeho spolupracovníků. V roce 1949 připravil autor do tisku populárně naučnou publikaci Zrcadlo kosmu, která za jeho života nebyla vydána. V roce 1950 vyšel Atlas Nubium – Atlas horských mraků. Vzhledem ke skutečnosti, že Bečvář nebyl pro komunistickou garnituru spolehlivý, vydání tohoto díla zaštil prof. Bohuslav Šimák, spolužák ze studií.

V roce 1951 se Antonín Bečvář společně s manželkou Klárou vrátil do Brandýsa nad Labem. Uzavřel se do sebe, nepublikoval a pokračoval na svých rozpracovaných atlasech. V roce 1955 vydal útlou knížku pro děti s názvem První cesta ke hvězdám, v roce 1958 vydal Atlas Eclipticalis a v roce 1964 Atlas Australis. Antonín Bečvář zemřel v lednu 1965 v Brandýse nad Labem.

Antonín Bečvář je jedním z nejvýznamnějších československých astronomů dvacátého století, autor desítek odborně populárních článků, populárně naučné knihy

pro mládež a zejména velkolepé trilogie hvězdných atlasů. V roce 2022 poprvé vyšlo jeho shrnutí astronomických poznatků – Zrcadlo kosmu, které na vydání čekalo více než 70 let. Česká astronomická společnost Bečváře ocenila cenou Littera Astronomica in memoriam za jeho celoživotní publikační čin-

nost v oblasti popularizace astronomie. Vesmírem pluje planetka s jeho jménem, na odvrácené straně měsíce se nalézá kráter Bečvář o průměru 67 km.

Zdroje:

SUCHAN, Pavel. *Vesmírný kartograf Antonín Bečvář získal ocenění Littera Astronomica*. Online. Idnes.cz. 2023. Dostup-

né z: https://www.idnes.cz/technet/vesmir/antonin-becvar-atlas-coeli-astronom-littera-astronomica.A231006_094719_tec-vesmir_alv.

KOVÁŘ, Štěpán Ivan. *Antonín Bečvář astronom, který miloval mraky*. Brandýs nad Labem: Novák Milan, 2001. 85 s. ISBN 80-902897-2-X.

Foto: archiv Knihovny Eduarda Petišky

-red-

Vladislav Mareš

V letošním roce uplynulo sto let od narození pedagoga, spisovatele, autora literatury faktu z oboru kulturní historie a biografie a mnoha článků do novin a časopisů Vladislava Mareše.

Vladislav Mareš se narodil 12. ledna 1925 ve Staré Boleslavi jako syn ředitele tamní měšťanské školy. Jeho matka Josefa, rozená Šotlíková, byla dcerou hajného ve staroboleslavském polesí. Dětství a mládí prožil Vladislav ve velmi kulturním prostředí. Díky otci se již od raného věku setkával s kvalitní literaturou z různých oborů i s hodnotnou be-

letří. Velký vliv na něj měl také jeho učitel, cestovatel F. A. Elstner, který učil malého Vladimíra od druhé třídy. Na setkání s tímto učitelem Mareš později vzpomínal: „... my kluci jsme si představovali, jak s takovým autíčkem zdolával pouště a stepi a podhůří neznámých velehor...“

Vladislav Mareš a pedagogická činnost

Koncem třicátých let minulého století nastoupil Vladislav na Státní reálné gymnázium v Brandýse nad Labem, kde maturoval 15. září 1945. Po maturitě se rozhodl pro studium na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy – obor geografie, historie. Pokračoval na Přírodovědecké fakultě, na které získal doktorát za práci z oboru historické geografie věnované méně známým českým cestovatelům. Protože již od roku 1950 působil jako středoškolský učitel v Benešově nad Ploučnicí, studia dokončil dálkově. Od roku 1952 učil střídavě na základních školách ve Staré Boleslavi a v Brandýse nad Labem. V tomtož roce se oženil s Aničkou Klazarovou, v roce 1954 se jim narodil syn Vladislav. 1. září 1953 nastoupil Mareš jako pedagog na jedenáctiletou střední školu v Brandýse nad Labem, kde se setkal s Ladislavem Smoljakem.

Ačkoli učil rád a byl studenty oblíben (např. s nimi nastudoval operu

Jaroslava Křičky), nebyla tato doba pro Vladislava Mareše příznivá. Ve svých vzpomínkách uvádí: „*Musel jsem odolávat mnoha tlakům, abych vystoupil z církve a naopak vstoupil do strany. Pro svoje postoje jsem byl šikanován, přeložen na odborné učiliště BSS, pak na dva roky na základní školu a znovu do OU BSS. Až jako čtyřicetiletý jsem podlehl a podepsal přihlášku do KSČ, po celou dobu jsem byl pouze řadovým členem bez jakékoliv funkce...*“. Po vstupu do KSČ bylo Marešovi povoleno opět působit na gymnáziu, byl zástupcem ředitelem a později ředitelem. V této funkci setrval až do svého odchodu do důchodu v roce 1986. I jako důchodce nadále vypomáhal v brandýských a boleslavských školách.

Vladislav Mareš a hudba

Hudba hrála v Marešově životě významnou roli i díky rodině Klazarově, do které se přizemil. Jeho tchán Josef Čeněk Klazar byl mimořádně nadaný hudebník, studoval hru na klavír a violoncello, nějaký čas hrál ve Vídeňské opeře a v Krakově, od roku 1912 byl ředitel Chrámové hudby ve Staré Boleslavi. Manželka Anna vystudovala pražskou konzervatoř (klavír a varhany) a působila jako učitelka hudby v LŠU v Brandýse nad Labem. Marešovou velkou láskou byla opera, v letech 1972–1986 byl členem festivalového

Vladislav Mareš v brandýské knihovně

výboru mezinárodního hudebního festivalu. Část svých literárních prací věnoval hudebním osobnostem.

Vladislav Mareš a publicistická činnost

Vladislav Mareš přispíval do místních i celostátních periodik – časopisů a novin. Publikoval v Učitelských novinách, psal také do Svobody, Květů, Lidové demokracie a dalších. Jeho příspěvky můžeme nalézt i v Městských novinách a v Polabském týdeníku TOK. Zabýval se různými tématy – od kulturní historie přes zeměpis po pedagogickou problematiku. První článek uveřejnil v roce 1950 (ve Sborníku Československé společnosti zeměpisné). Posledním článkem byla připomínka jubilea dramaturga Milana Pavlíka, dlouholetého Vladislavova přítele. Často se zaměřoval na hudbu, připomínal osobnosti známé i méně známé (zejména z regionu). Uveřejnil více než 350 článků a studií. Publikoval také povídky a pohádky.

Vladislav Mareš a literární tvorba

Literární tvorbu Vladislava Mareše lze rozdělit do tří tematických okruhů – cestopisy, hudební tematika a memoárová literatura.

O cestopisech řekl Vl. Mareš ve svých vzpomínkách: „Podnikl jsem řadu cest do zahraničí, převážně tam, odkud jsem mohl čerpat pro své práce.“ Cestopisná vyprávění doplňoval často vlastními zážitky, různými pověstmi a vlastní fotodokumentací. Z cest po střední Asii vznikla kniha *Země hedvábné cesty*. Osudy cestovatele Oty Kříže jsou popsány v historickém cestopisu *Z Čech až k severnímu pólu*, který vznikl na základě deníku tohoto polárníka. Vladislav Mareš vydal také antologii *Čeští cestovatelé 19. a 20. století*.

Mareš se intenzivně zabýval hudebními osobnostmi a výsledkem bylo několik knih a novel. K Roku české hudby vydal tři novely o osudech zapomenutých polabských muzikantů – Jana Zacha, Antonína Paladia a Terezy Stolzové s předmluvou národního umělce Václava Trojan. Fryderyku Chopinovi je věnována novela *Růže pro Fryderyka*, která vyšla knižně v roce 1993 s originálními dřevoryty brandýské rodačky Hermíny Melicharové. Později byla tato původně samostatná novela zahrnuta do triptychu o F. Chopinovi *Brilantní valčík*, který obsahuje ještě prózy *Pražský mazurek* a *Valse brillante*. Hudební novela

Český Bach zavede čtenáře do doby barokního 18. století s čelákovickým skladatelem Janem Zachem. Tři novely věnované třem českým pěvkyním Emě Destinové, Tereze Stolzové a Klementině Kalšové byly vydány v jednom svazku pod názvem *Amor a slávici* v roce 1995. Vyprávění o hudebním virtuosovi flétnistovi Antonínu Paladiovi zachycuje jeho hudební kariéru v útlé knížce *Miláček bohů*.

Memoárové dílo *Tři emigrace armádního generála Aloise Lišky*, vydané v roce 2004, je posledním knižním počinem autora. Tato publikace chronologicky mapuje život generála Lišky, jeho nucené odchody z republiky, popisuje jeho neokázalé hrdinství. Vznikla na základě rozhovorů s jeho dcerou Vlastou Nolčovou-Liškovou, osobního deníku samotného generála a rodinného archivu Liškových.

Vladislav Mareš byl významnou osobností našeho města. U Marešových se scházeli umělci regionálního i celostátního významu. Ve svých vzpomínkách Mareš uvádí: „...vytvořil se okruh umělců, kteří k nám pravidelně docházeli – literáti (Petiška, Hilčr, Kožík...), výtvarníci (Olexa, Plocek, Machar, Melicharová, Bičovská...), herci, vědeckí pracovníci...“ Svou rozsáhlou literární a kulturní činností se významně podílel na popularizaci historie a umění, Jeho dílo zanechalo trvalou stopu v kulturním povědomí místních obyvatel.

Zdroje:

ŠILHOVÁ, Jana. Vladislav Mareš: (medailon autora). Diplomová práce. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav: s.n., 2005. 84 s.

Mareš, Vladislav - Vzpomínky. 10 s. formuláře, tiskopisy [A4; strojopis]

Fotografie: archiv Knihovny Eduarda Petišky

-red-

Věmec (ze) vzpomínek

Připomenutí stého výročí narození RNDr. Vladislava Mareše, středoškolského učitele, spisovatele a rodinného přítele.

Je dobré přibližovat veřejnosti významné osobnosti, které svůj život spojily s krásným místem na obou březích řeky Labe, ať šlo o ten brandýský, nebo boleslavský. Tím se uchovává trvalá vzpomínka na všechny ty, kteří se více či méně stali součástí dějin našeho města.

Dovolte mi sdílet s vámi osobní vzpomínku na vzdělaného učitele, člena Obce spisovatelů, Klubu autorů literatury faktu, který svou erudici věnoval zejména osobnostem hudebního života spojených s českým prostředím, ať už to byli skladatelé W. A. Mozart, Fryderyk Chopin, nebo Václav Trojan, přiblížil klíčové životní osudy slavných pěvek Terezy Stolzové, Klementiny Kalašové, či Emmy Destinové atd.

Ve své publikaci „*Tři emigrace arm. gen. Lišky*“ mohl dr. Mareš využít přátelských vazeb své rodiny s rodinou Liškových, proto věrně zmapoval její zejména válečné i poválečné osudy. Ve Staré Boleslavi jsme uctivě zdravili dceru gen. Lišky paní Vlastu (provdaná Pelikánová, později Nolčová), protože jsme znali její osud i osud celé rodiny (už jako děti vyrůstající v 50. letech XX. stol. jsme věděly, že se o určitých věcech venku nemluví), ostatně s jejími dětmi, Mirkem a Alenou jsme vrstevníci.

Když jsem v pěti letech začala hrát na klavír, chodila jsem na ho-

diny do boleslavské ulice Lázeňská, odkud se od rána do večera linula krásná hudba. Pro mě to byla láska na celý život. První předehrávku jsem absolvovala u Klazarů v prvním patře v místnosti se dvěma klavíry, s plnými policemi not, které patřily vynikajícímu skladateli, violoncellistovi a varhaníkovi Josefu Klazarovi, pozdějšímu tchánovi Vladislava Mareše, když se oženil s mou jedinou a úžasnou učitelkou klavíru Annou Klazarovou (její bratr Josef Klazar ml. byl také vystudovaný muzikant jako jeho sestra, znám je i jako ředitel místní ZUŠ).

Dům v boleslavské Komencké ulici, kde manželé Marešovi bydleli, se stal pro mě i mé sestry (prostě holky Zdichyncovy) velkou inspirací v oblasti kultury, pomáhal nám soustředit se na věci podstatné a neztrácet čas s margináliemi života. Jejich dům se pomalu stával oázou v neutěšené době 50. a 60. let s krátkým nádechem let 1964–1969, a o to horším obdobím tzv. normalizace až do r. 1989.

Během těchto let jsem při návštěvách potkala mnoho zajímavých i význačných osobností české kultury. Ve fotelech v obýváku se dobře sedělo a my nasávali všechny ty příběhy, názory na umění i na život sám. Byly to chvíle a diskuse nových Pátečníků. Poznala jsem zde mnoho literátů, malířů, hudebníků. Kniha návštěv manželů Marešových byla vzácným dokumentem doby, plná úžasných záznamů pozoruhodných osobností, od PhDr. Anny Masarykové, Fr.

RŮŽE PRO FRYDERYKA

Kožíka, Eduarda Petišky, Jindřicha Hilčra, Miroslava Slacha, hud. skladatele Václava Trojana, výtvarníků Josefa Olexy, Viléma Plocka, Ladislava Leitgeba, Svatopluka Machara, Jiřího Černého. Hermíny Melicharové, Jaroslavy Bičovské a mnoha dalších osobností. V této krásné společnosti jsme se ocitly i my, holky Zdichyncovy (lékařka, herečka a já).

Kdepak asi kniha návštěv je?

Vladislav Mareš (12. 1. 1925 – 8. 9. 2004) byl středoškolský učitel s aprobací dějepis-zeměpis, ale zároveň miloval hudbu, zvláště operu, miloval literaturu, zejména literaturu faktu, není proto divu, že k ní našel cestu i jako autor. Nechci zde vyjmenovávat jeho díla, ta si každý může vyhledat. Pro mě si zaslouží obdiv pro šíři zájmů, znalostí a vědomostí, které vyústily v počiny pedagogické i tvůrčí.

Mgr. Jarmila Stojčevska,
holka Zdichyncová

75 let atletického stadionu v Houštce

Atletika ve Staré Boleslavi má dlouhou a bohatou tradici sahající až do roku 1941, kdy byl atletický oddíl oficiálně založen a registrován v Československé amatérské atletické unii (ČAAU) díky iniciativě Jiřího Hladila a Vladimíra Nedvěda. Počátky však nebyly snadné – sportovci neměli k dispozici atletickou dráhu, a tak trénovali na travnatém hřišti a v okolní přírodě.

Zásadním mezníkem se stal rok 1949, kdy byla v rámci tzv. akce "Z" zahájena výstavba atletického stadionu v Houštce. Do jeho budování se zapojili nejen sportovci, ale i obyvatelé Staré Boleslavi a vojenská posádka. Organizačně zajišťoval stavbu Jiří Hladil, hlavních prací se

ujali Jaromír Sibera a Ladislav Jirout. Atletickou dráhu budovali zcela inovátorským postupem. Obstarali si tři míchačky a dlouho zkoušeli poměr směsi jílu, škváry a vody tak, až se dočkali potřebné kvality vhodné pro položení dráhy. Povrch dráhy byl rychlý a pružný, při dešti neuvěřitelně rychle vsakoval vodu, aniž by se tvořily kaluže. K dalším skvělým vlastnostem dráhy patřila odolnost. Díky jejich péči a úsilí všech mohla být atletický stadion v květnu 1950 slavnostně otevřen. Délkou dráhy se nikdo nezabýval, obkroužilo se fotbalové hřiště. Celková délka činila kuriózních 363,80 m, na rovince šest drah, po obvodě čtyři. Byly vybudovány sektory pro technické disciplíny, včetně kruhů pro vrh koulí, disk

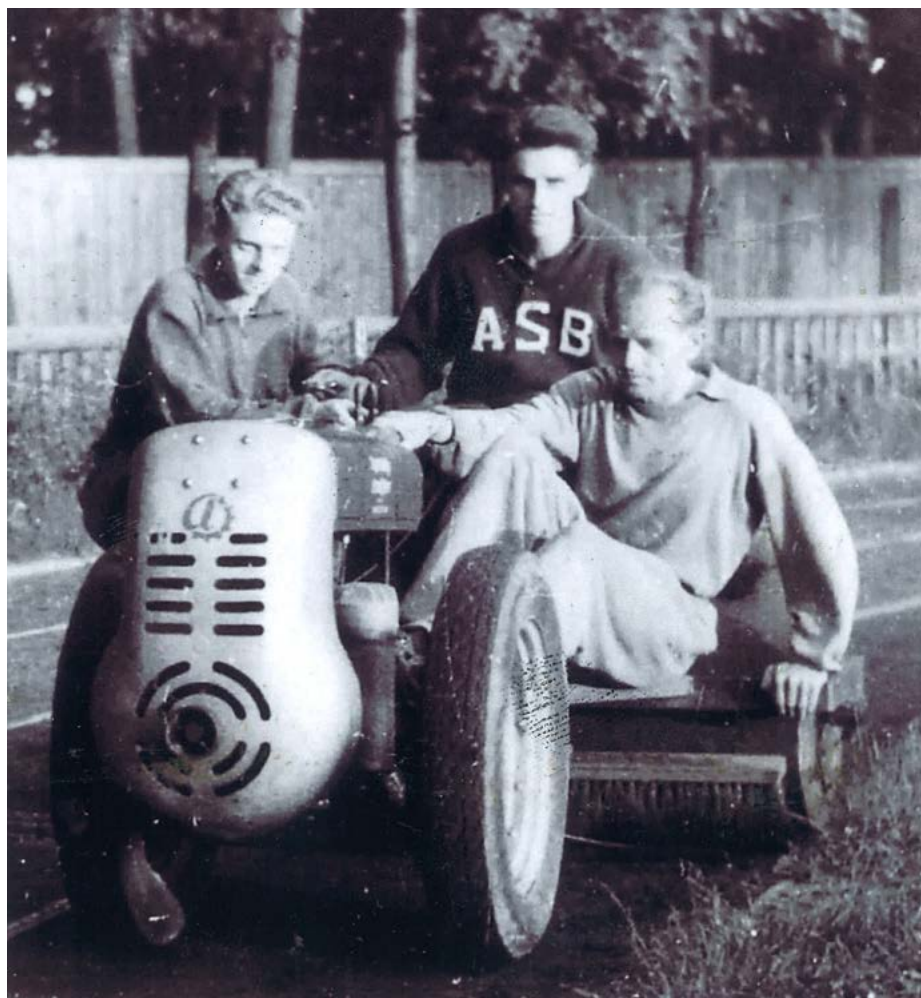
a kladivo, rozběhů pro oštěp a doskočišť pro skok vysoký a daleký. Neobvyklá délka dráhy nezabránila dosažení celkem 32 světových rekordů, mezi nimiž vynikly úspěchy Emila Zátopka. Dne 29. září 1951 zde Zátopek vytvořil světové rekordy v hodinovce a na 20 km za přítomnosti téměř deseti tisíc diváků.

V sedmdesátých a osmdesátých letech proběhly významné rekonstrukce. Byla upravena hlavní budova, vybudována sauna a nové vrhačské sektory. V roce 1985 byla atletická dráha rozšířena na 364,4 metru, zvětšena na šest drah a rovinka prodloužena na 110 metrů. Po modernizaci dráhy a sektorů byla v roce 1989 vybudována nová tělocvična a provedena plynofikace hlavní budovy, což zlepšilo zázemí pro sportovce.

Další důležitý okamžik přišel 17. května 1999, kdy byl za účasti manželů Zátopkových odhalen obelisk z bílého mramoru s basreliéfem Emila Zátopka při finiši helsinského maratonu. Zároveň byla otevřena Sín slávy a založeno Atletické stře-disko Emila Zátopka.

Rok 2000 přinesl nečekaný pohromu v podobě povodní, které značně poškodily dráhu a sektory. Rychlou rekonstrukci zajistila firma Sibera a v sezóně 2000 se podařilo zajistit grant na vybudování 400metrové dráhy s umělým povrchem. Do roku 2001 byl stadion plně zmodernizován, včetně povrchu Polytan-M, umělého osvětlení, nového oplocení, zrekonstruovaných šaten a sprch.

V roce 2004 se Houštka pyšnila plně vybaveným atletickým stadionem s moderním zázemím, včetně kryté tribuny o kapacitě 250 sedících diváků, jejíž stavba byla dokončena v roce 2005. V roce 2008 přibý-

Jungvirt, Sibera a Zátopek při údržbě dráhy

Z historie

la nová budova sloužící jako sklad a shromažďovací prostor.

Díky nasazení a obětavosti mnoha jednotlivců i organizací se Houška stala nejen centrem atletiky ve Staré Boleslavi, ale i místem, kde se psala historie české i světové atletiky.

Zdroje:

ČENĚK, Petr. *Strhující příběh muže, kterého (asi) neznáte. Do historie pomohl i Zátokovi. Online. ISport.cz. 2023. Dostupné z: <https://1url.cz/N18iK>.*

Historie stadionu. Online. Atletika Stará Boleslav. Dostupné z: <https://www.houstka.com/historie/>.

Fotografie: archiv ZO ČZS Stará Boleslav

-red-

Stadion v 50. letech 20. století

Aby Ostrov byl okrasou Brandýsa

Předseda Okrašlovacího spolku v Brandýse Václav Maňák se zasloužil o Ostrůvek.

Neměli bychom zapomínat na ty, kteří se dávno před námi zasloužili o vzhled našeho města. Nejde jen o známé stavební historické památky jako zámek nebo kostely, jde i o přírodní památky. Na rozdíl od stavebníků či architektů, kteří se mohli pokochat svým dokončeným dílem po vybudování stavby, ti, kteří sázeli stromy, se zpravidla kýžené radosti z díla nedočkali. Máloměrý, či spíše žádný zahradník ani lesník si neodpočine ve stínu stromů, které vysadil.

Vzpomeňme těch, kteří se po dlouhá léta snažili už od konce 19. století o ochranu a tvorbu lepšího životního prostředí. Jedním z nejobětavějších byl JUDr. Václav Maňák, dlouholetý předseda Okrašlovacího spolku v Brandýse.

Ustavující I. řádná valná hroma-

da spolku se konala dne 1. září 1892 o 5. hodině odpolední v přítomnosti 20 členů v restauraci U Fettrů. Prvním předsedou spolku byl zvolen pan Karel Labler, po jeho smrti v následujícím roce pan Eduard Reinwarth. Dne 6. listopadu 1893 byl zvolen předsedou spolku právník Václav Maňák, v civilním zaměstnání předseda okresního soudu, měl titul c. k. zemského soudního rady. Psal mj. paměti města, z nichž později vycházel učitel a městský kronikář Karel Tájek.

JUDr. Václav Maňák byl předsedou Okrašlovacího spolku od 1893 až do r. 1929!

Středem jeho snah byl Ostrůvek. Musíme si uvědomit, že koncem 19. století byl Ostrůvek převážně hospodářskou loukou. Zpřístupnění ostrova z mostu a osazování stromů bylo tedy prvním úkolem pro zřízení „parku“ na ostrově. a tak se v zápise Okrašlovacího spolku v Brandýse

z roku 1911 dočítáme: „Pan předseda oznamuje, že vyjednával s panem stavebním radou Gimlerem o zhotovení schodů z mostu na ostrůvek, a též slíbil, že tytéž budou rázem vystaveny. Usnešeno upravit ostrůvek, ale dříve dá se zhotoviti plánek“. Již tehdy si byli vědomi, že bude nutné výsadby a úpravy na ostrůvku řídit nějakým plánem.

Zdali byly schody skutečně „rázem vystavěny“ není jisté, přípravy projektových prací ale postupovaly, zápis z jarní schůze (24. 4. 1912) uvádí, že „...pan předseda r.z.s. (r.z.s. = rada zemského soudu) pan Václav Maňák oznamuje, že požádá pana arch. Prácheňského o zhotovení plánu ostrova. Plán předkládá, vysvětluje a činí návrh, aby ostrov náležitě byl upraven, aby též byl okrasou Brandýsa a střediskem ku osvěžení procházkou, koupáním aj.“

Plán byl zřejmě hotov za necelý rok, neboť 28. 10. 1912 protokol ze

Z historie

schůze uvádí: „Dále usnešeno, aby plán předal se městské radě, kteráž ať rozhodne, zda úprava jest vhodná, aby se předešlo výtkám, že spolek sám a bez vědomí města sám vše podnikal.“

Na činnost spolku, respektive na realizaci navržených záměrů se sháněly finanční prostředky, kde to jen šlo (v té době měl spolek 38 vážných členů), a že to nebylo snadné, můžeme demonstrovat na konstatování z října 1912: „Pan předseda oznamuje, že pěvecký spolek Bojan slíbil pořádati slavnost ve prospěch spolku města, ale později z toho sešlo. Krokodýl odvětil k připsu našemu tím, že se usnesl, aby čistý výtěžek jeho byl mezi členy rozdělen. Později usnesl se na tom, aby výčep přenechán byl obci, která sama výčep provádí. Jest možno, že obec na úpravu „Ostrůvku“ nám něco ze zisku daruje“.

Zde se poprvé v zápisech objevuje název v této gramatické podobě, s velkým „O“, tedy jako používaný pomístní název. Dříve byl zván Střeleckým ostrovem (působil zde od r. 1809 spolek ostrostřelců), nebo také Svatojánským (podle sochy sv. Jana, která později při povodni odplavala do Záryb).

Dne 16. ledna 1914 se mj. v zápisech uvádí, že „...300 stromů a keřů bylo přesazeno na Ostrov. Na Ostrově uděláno 1000 m cest. Náklad 525 K byl již p. Tomanovi zaplacen. Cesty byly řádně uváleny, vypískovány do výšky 7 cm, ale později přišlo se k poznání, že písku bylo příliš mnoho, byl shrabán a užit na nové cesty, které byly zřízeny v podzimu (pozn. 1913), kdy uděláno 402 m cest s nákladem 184 K. Cesty vyměřil laskavě p.inž. Prácheňský. Práce zaplacený, až na 84 K. Práci vykonali vězňové (4), kteří velmi pilně pracovali v říjnu, listopadu a prosinci až do zámrazu.

Pan předseda požádal Svaz okr. spolků o 8 000 sazenic a za tím účelem dal udělati velké množství dř. Pozoruje, že by k jaru zůstalo mnoho práce, vysázel 280 okr. keřů (112 K) dodaných ze školky p. Neumanna a 600 kusů keřů obyč., které daroval městský zahradník p. Vyhnalovský. Mimoto podal p. předseda žádost k ministerstvu orby o darování většího počtu sazenic, vyřízení dosud nedošlo.

Na Ostrůvku bude zřízeno též hřiště pro děti, se dvěma houpačkami a kolovadlem. Potřebné dříví darovala vrchní správa panství zdejšího. Parní pile ve Staré Boleslavi zadána dodávka 17 lavic v ceně 42 K. Okolo restaurace dal pan předseda vše zřítí a cesty vysypati pískem, též náhon k mostu dal vysypati. Že náhon u mostu jest zřízen, jest co nejvíce děkovati p. radovi Zimberovi, který vždy a ve všem přáním spolkovým vycházel vstříc.“

Další schůze a tedy i zmínka o Ostrůvku je v zápisech až z 16. února 1916 – přirozeně, již třetím rokem byla válka. Navíc se v zápise podotýká, že v letech 1917 a 1918 nebyla povolena valná hromada polním úřadem. Přesto se plánovalo a na ostrov se nezapomínalo: „...na Ostrově dá se na cestách vypleti tráva. Vysází se 30 javorů, 40 lip, 500 bříz. Svaz Okrasných spolků požádán bude o sazenice. Sad na Ostrůvku jest již úplně vysázen, ale ledy škodí velmi.“ Sazenice evidentně obdrželi dle požadavků, neboť již 16. března konstatuje se v zápise, že „pan předseda oznamuje, že na Ostrově bylo r. 1916 vysazeno 30 javorů, 40 lip a 500 bříz. Cesty byly vyplety od trávy.“

Zajímavý je i tento bod zápisu: „Roku 1916 v létě vojenská správa rezervní nemocnice zdejší vyhlédla si na ostrově místo a z jara 1917 postavila tam dřevěné boudy, navezla

písek Labský, kdy vojáci s lehčí tuberkulosou se slunili a léčili. Také si tam postavili sprchu. To činili i v roce 1918 až do října.“ Dále se uvádí, že „ze 17 lavic spolkem na ostrově postavených ztratilo se jich 16. Také lavice předsedy spolku, soukromý jeho majetek, během válečných let 1917–18. Roku 1917 byla hráz vedoucí od mostu na ostrov na poškozených místech nákladem spolku opravena. Hráz tato ale byla pak při srpnové povodni 1917 silně poškozena“.

Po I. světové válce došlo ke změně názvu z „okrašlovacího spolku“ na „jednotu“, kdy přesně, není nikde uvedeno. Celý název zněl „Jednota pro zakládání sadů, okrašlování města a ochranu ptactva pro Brandýs nad Labem a okolí“.

V roce 1928 se již schyluje k dalšímu významnému projektu, který navždy ovlivní nejen Ostrůvek, ale celou řeku Labe: začíná se připravovat regulace toku. a ochránci našeho domova byli bdělí: Jednota společně s Okrašlovacím spolkem v Toušení podala Ředitelství pro stavbu vodních cest v Praze Smíchově žádost:

a) Aby Ředitelství v úseku mezi Brandýsem a Toušením na obou březích toku Labského dalo vysázeti alej lesních stromků, zejména dubů a bílých topolů.

b) Aby vodní stavby snad nutné v Brandýse a Toušení neb okolí na břehu labském prováděny byly s ohledem na zdravotní a okrasné požadavky. K petici této obou okrašlovacích spolků připojily se obecní úřady v Brandýse n. L., v Staré Boleslavi a v Toušení, jakož i Okresní správa politická v Brandýse.

„Boj“ o zachování Ostrůvku v souvislosti s plánovanou regulací Labe pokračoval. Tento návrh předložil písemně opět předseda Jednoty

Z historie

pan Václav Maňák „regulační komisi při schůzi na den 27. září 1928 do okr. domu v Brandýse ustanovené „Ediktem Zemské správy politické v Praze ze dne 26. června 1928 č. 234.467/7-13b3 byli na den 24. srpna 1928 svoláni interesenti do okresního domu, aby se jim dostalo vysvětlení o projektu vysokého stupně na trati Brandýs–Kostelec n. L., týkajícímu se úpravy části Labe na této trati a aby komise vyslovila též souhlas či nesouhlas s projektem. Dostavil se i předseda Jednoty, vyslovil se jménem Jednoty o projektu a podal proti němu tyto námítky spojuje je s konečnou prosbou:

„Jednota založila před léty s větším nákladem na ostrově brandýském park a spojila ho vydlážděným chodníkem se schodami vedoucími s mostu na něj a odevzdala pak jej městské obci, která nazvala park „městskými sady“ a vzala ho do svého držení. Na konci ostrova utvořila se veliká výspa písčová, která slouží jako výborné koupaliště občanstvu osvěžení vyhledávajícímu, kdež více než tisíce osob pohodlně rozložit se může. Voda zde proudí, není hluboká a jasná jako křišťál. Proto není divu, že výletníci, zejména pražští, sem tíhnou, ba usazují se v Brandýse, vily si zde staví říkajíce, že Brandýs stane se předměstím Prahy. Příchod ku koupališti jest pohodlný, bezpečný a ve stínu stromů. První projekt úpravy Labe sliboval zachování ostrova i koupaliště. Předseda Jednoty přimlouval se za zachování ostrova i koupaliště i při projektu druhého stupně. Kdyby Brandýs o to přišel, přišel by ve zdravotním ohledu o mnoho. v materiálním ohledu dlužno uvážiti, že přestal by sem příliv výletníků a kdo by nám sem nosil peníze!

Ke druhému projektu vysokého stupně má poříditi se sice na pravém břehu labském za mlýnem Šorelovým

společné koupaliště pro Brandýs a St. Boleslav. Ale tím nebylo by Brandýsu nikterak pomoheno! Cesta k tomuto koupališti vedla by jen jedna z Brandýsa a to dlouhá a po mostě labském. Ze zkušenosti víme, jezdí dnes po mostě více než 2000 vozidel všeho druhu denně, benzinových motorů a hospodářských vozů. Stojíme teprve před rozmachem invazí, rozmnoženému automobilismu, jaký je na západu, zejména v Americe, kde i méně majetný člověk má svůj motor a kde hynou pod koly aut a vozů ročně tisíce nešťastníků. Táži se, kolik aut a vozů ročně bude jezdit po labském mostě brandýském za 5, 10 let! Půjde to na mostě našem každá chvíle i úraz ba i život a co prachu tu bude zvířeno! Již dnes vidíme náš most zahalený prachem, jako v kouři. Nikdo z Brandýských občanů, ani matky s dětmi nebudou se moci odvážiti na koupaliště za mlýnem Šorelovým pro strach o život, nebo úraz na mostě, nehledě ani na mraky prachu a zápach benzínu. o nějakém stínu pod stromy a tohoto koupaliště nemůže býti řeči v době dozrnlivé. Také zástupce města Speinger, starostův náměstek, zastával se při schůzi uvedené zachování našeho ostrova a koupaliště při něm.

Z těchto důvodů žádala Jednota zastoupená předsedou, aby při regulaci Labe koupaliště při ostrově brandýském bylo zachováno v nynějším rozsahu a městu, kdyby to nebylo možno, aby na ostrově na nějakém příhodném místě zřízeno bylo koupaliště nové.“

Bylo to více než jasnozřivé, i když nám to vzhledem k dnešní dopravní zátěži může připadat lehce komické. Díky neutuchající snaze pana předsedy byl Ostrůvek zachován. Možná by si pan rada zemského soudu Václav Maňák zasloužil na Ostrůvku pomník nebo alespoň pamětní desku!

Kéž bychom měli i dnes tak zdvořilé, obětavé, vzdělané a poetické soudce. I celá jeho činnost v Okrašlovacím spolku, respektive „Jednotě“ svědčí o jeho hlubokém vztahu k české vlasti, přírodě a životu vůbec. Svou činnost ukončil roku 1929, se spolkem se rozloučil tímto dopisem:

Drazí přátelé!

Prosím, abyste přijali mé srdečné díky za Vaši důvěru mě jako předsedovi Jednoty po celou řadu let projevovanou a prosím Vás též, abyste mne uchovali v milé vzpomínce. Roku 1886 přistěhoval jsem se do Brandýsa n/L., zdomácněl jsem zde a nerad se loučím s městem, které se mně stalo druhým domovem. Láska otcovská však nade mnou zvítězila, chci poslední okamžiky mého života strávit na blízku mé dcery Marie provdané za Ing. Karla Mášu, mag. radu, bytem na Smíchově. Loučím se s Vámi a dávám Vám srdečné sbohem zůstáváje Váš zcela oddaný V. Maňák.

Čerpáno z Knihy zápisů o schůzích od 1. 9. 1892 do 10. 6. 1943, citace kurzívou.

Dle historických pramenů upravila
Kateřina Vaculová, foto autorka

2025 – Rok polabských malířů

Polabí a naše dvojměstí se může pochlubit bohatou kulturní a uměleckou tradicí. Malebná krajina inspirovala řadu významných tvůrců, mezi nimiž najdeme malíře Antonína Slavíčka, Františka Engelmüllera, F. X. Procházku, Josefa Olexu, Viléma Plocka či literáty J. S. Machara, Eduarda Petišku, Petra Kukala, Stanislava Rudolfa. K významným osobnostem regionu patří také hudebníci Josef Klazar a Čeněk Pavlík nebo astronom Antonín Bečvář.

Rok 2025 přináší hned několik kulatých výročí umělců, kteří v Polabí působili. Proto byl vyhlášen Rokem polabských malířů. v jeho rámci se uskuteční řada výstav připomínajících jejich tvorbu.

Program zahájí retrospektivní výstava graficky Aleny Kučerové s názvem *Alena Kučerová – 90*, která proběhne od 24. dubna do 18. května 2025 v gotických sálech brandýského zámku. Následovat bude výstava Ladislav Leitgeb – obrazy domova ve stejném prostoru, a to od 22. května do 12. června. V letních měsících se návštěvníci mohou těšit na výstavu posud nevystavených obrazů v zámecké Rudolfince nazvanou Vilém Plocek – malíř Polabí. Od 4. září do 30. září bude Rudolfinka patřit Jaroslavě Bičovské a jejím obrazům s tematikou Polabí, okolí zámku a zámeckých zahrad pod názvem Jaroslava Bičovská – Oáza. Říjen v zámecké Kočárovně bude patřit třem umělcům: F. X. Procházkovi, Hermíně

Město Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
Oblastní muzeum Praha-východ
Spolek rodáků a přátel Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi
Knihovna Eduarda Petišky, Obec Lhota, Městys Lázně Toušeň, Galerie Pecka
za podpory soukromých sběratelů pořádají

Rok polabských malířů

cyklus výstav u příležitosti výročí malířů brandýského Polabí

24. 4.–18. 5. 2025 gotické sály zámku Brandýs nad Labem ALENA KUČEROVÁ – 90 K 90. narozeninám současně přední české graficky Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 24. 4. v 18.00	22. 5.–12. 6. 2025 gotické sály zámku Brandýs nad Labem LADISLAV LEITGEB – OBRAZY DOMOVA Ke 20. výročí malířova úmrtí Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 22. 5. v 18.00
19. 6.–24. 8. 2025 zámek Brandýs nad Labem – Rudolfinka VILÉM PLOCEK – MALÍŘ POLABÍ Ke 120. výročí umělcova narození. Obsáhlá kolekce dosud nevystavených obrazů z umělcovy pozůstalosti Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 19. 6. v 18.00	4. 9.–30. 9. 2025 zámek Brandýs nad Labem – Rudolfinka JAROSLAVA BIČOVSKÁ – OÁZA Retrospektivní výstava k 80. narozeninám malířky a graficky Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 4. 9. v 18.00
9. 10.–26. 10. 2025 galerie Kočárovna MALÍŘI V ČASE F. X. PROCHÁZKA, HERMÍNA MELICHAROVÁ, ZDENĚK MICKŮ K významným výročním umělců Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 9. 10. v 18.00 Vernisáž bude předcházet premiéra dokumentárního filmu "S obrazy proti proudu času" M. Šnaiberka a J. Chlábova. Od 16.30 v zámeckém Divadelním sále Součástí Roku polabských malířů budou i doprovodné akce pořádané ve spolupráci se Základní uměleckou školou Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a MAS – Střední Polabí, z. s.	6. 11.–30. 11. 2025 galerie Kočárovna POLABSKÉ INSPIRACE K významným výročním umělců Bohdan Šippich, Čeněk Choděra, Rudolf Vitásek, Jaroslav Novák, Václav Krejčík, Helena Aeschbacher-Sinecká Výběr z malířského a grafického díla Vernisáž výstavy proběhne ve čtvrtek 6. 11. v 18.00

www.brandysko.cz

Melicharové a Zdeňku Mickovi. Výstava jejich děl se uskuteční od 9. do 26. října. Zimní listopadový měsíc bude v Kočárovně věnován dalším umělcům, jejichž výročí si připomínáme. Představeno bude dílo malíře, ilustrátora, významného tvůrce hraček Bohumila Šippicha, akademického malíře Čenka Choděry, akademického malíře Rudolfa Vitáského-Víta, malí-

ře, grafika a karikaturisty Jaroslava Nováka, české výtvarnice a básnířky Heleny Aeschbacher-Sinecké a malíře a ilustrátora Václava Krejčíka. Rok polabských malířů nabídne nejen expozice, ale i další doprovodné akce, které přiblíží tvorbu a odkaz umělců spjatých s tímto regionem.

-red-

Spolek rodáků a přátel

Spolek rodáků a přátel Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi byl založen dne 29. 12. 2023, ale na Facebooku se se stránkou Spolku můžete setkat již v únoru 2022. Obracím se tedy na jednu ze zakládajících členek Kláru Voctářovou.

Kdy byl spolek tedy založen?

Neformálně jsme jej ustanovili už dříve, ale úřednímu šimlovi jsme dali co proto až 29. července 2024 zápisem do spolkového rejstříku. Kdo někdy zakládal spolek a zná úřední formalismy, pochopí.

Co vedlo k jeho založení?

Mnoho měst v České republice má svůj spolek rodáků a přátel, v tom našem něco takého chybělo. Myšlenku v sobě nosil již delší čas současný ředitel semilského muzea a galerie a letitý Brandýšták Miroslav Šnaiberk, jenž v roce 2010 organizoval Sraz rodáků a přátel Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi (po sto letech od posledního velkého setkání rodáků v Brandýse). Miroslav také před dvaceti lety inicioval vznik Vlastivědného spolku J. V. Práška, který však neměl oficiální, úřední podobu a po čase zanikl. S ním jsme se shodli, že si naše město takový oficiální Spolek zaslouží a že do toho půjdeme společně. Do party jsme přijali i naši milou kamarádku, malířku Jaroslavu Bičovskou, která je také velký městský patriot, a hlavně máme společné uvažování o kultuře, která má nejen bavit, ale i kultivovat veřejný prostor.

Jaké hlavní aktivity a projekty spolek organizuje?

Hlavní aktivitou je kulturní činnost ve městě a propagace významných osobností spojených s městem. Spolek pořádá pravidelné přednášky, které se týkají významných rodáků a osobností našeho města, pořádá

výstavy, diskuzní fóra, vlastivědné vycházky, připomíná významná výročí. Hned v prvním roce fungování se podařilo pojmenovat nově vznikající stromovou alej na Vrábí jako Alej rodáků a osobností Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi. Chceme připomínat významné lidi a události spojené s naším městem a udržovat kulturní povědomí o nich. Kromě oficiálních akcí děláme pro členy spolku i neformální setkání Káva ve Spolek, kde se povídá o všem možném a tvoří budoucí plány. Naším zájmem je dělat komunální kulturu, ne politiku.

Jak se vám daří zapojovat veřejnost a získávat nové členy?

Všechny naše aktivity jsou přístupné široké veřejnosti – kdokoli, kdo má zájem, může přijít na každou z našich akcí a dozvědět se něco o historii našeho města.

Spolek není určen jen rodákům, ale všem, kdo mají naše město rádi. Zájemce o členství zveme prostřednictvím našich akcí, článků v novinách, sociálních sítí a především osobními kontakty.

Spolupracujete s jinými organizacemi nebo institucemi?

Ano a je to i cílem našeho Spolku – spolupráce a komunikace s jinými organizacemi. Alej se nám podařilo vysadit díky podpoře organizace Cesta spojuje, z. ú. Spolupráce se rýsuje s Městem Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Knihovnou Eduarda Petišky a chceme spolupracovat i se zdejším muzeem. Věřím, že se náš spolek etabluje jako přínosný partner pro organizace s delší historií.

A co dosavadní úspěchy spolku?

Během půlročního (oficiálního) fungování jsme uspořádali řadu velmi zajímavých přednášek, vycházku a založení Aleje 25 stromů. Myslím, že to není špatný začátek.

Jaké máte plány do budoucna? Jak vidíte činnost spolku v příštích letech?

Pokud jde o letošní rok, plánujeme opět řadu velmi zajímavých přednášek s cca měsíční frekvencí. Také si společně připomeneme konec druhé světové války vycházkou na místní hřbitovy. Novinkou v letošním roce budou tzv. diskuzní fóra, během kterých bychom chtěli otevřít kulturní a společenská témata v širší debatě. Největší akcí bude realizace výstavy naší zakládající členky Jaroslavy Bičovské v září na zámku v Brandýse nad Labem.

Věřím, že se řady našich členů budou v následujících letech rozrůstat a dál budeme pokračovat v naplánovaných aktivitách. Rádi bychom navrhli a instalovali pamětní desky významným rodákům, upozorňovali i na významné hroby, pomáhali prosazovat historii a umění ve veřejném prostoru.

Jak mohou lidé spolek podpořit nebo se zapojit do jeho činnosti?

Především účastí na našich akcích. Samozřejmě hlavně podáním přihlášky do Spolku, což otevře prostor pro užší spolupráci, možnost zapojení se do neveřejné činnosti Spolku například setkáváním se u Kávy ve Spolek, kde společně diskutujeme plánované aktivity.

Co byste vzkázali obyvatelům Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi, kteří o spolku ještě neslyšeli?

Navštivte nějakou naši akci, přijďte se něco dozvědět o naší historii a společných kořenech. Pomozte nám udržovat paměť a genia loci Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi. Když znáte historii města, ve kterém žijete, cítíte se v něm lépe a není pro Vás jen noclehárnou.

Ptala se Věra Krajíčková, odpovídala Klára Voctářová

Ahoj bráchové a ségry!

Přestože tu s Vámi neběhám, neskáču, nelyžuji, nehraju basket ani tenis a nevedu hodiny tělesné výchovy již více než jedenáct let, sportovní dění ve světě, a zvláště ve městě bedlivě sleduji. Jsem vděčný za každý sportovní úspěch školy i města i českého sportu vůbec.

V průběhu své tělocvikářské kariéry jsem zažil stovky atletických závodů, zápolení s míči různých velikostí, lyžařských zájezdů a mnoho dalších pohybových aktivit. Naučil jsem výmyk, salta a hvězdy tisíce žáků a později občanů města. Mnoho z vás jsem naučil plavat, lyžovat, běhat a možná i mít rád sport a tělocvik jako předmět. Myslím, že ve druhé polovině minulého století byl tělocvik nejoblíbenějším předmětem na 3. základní škole i jinde. Možná, že jsem k tomu malinko

Sportovní hala Josefa Kaluhy

prispěl i já, ale moje zásluha je zanedbatelná.

Tehdy hráli kluci fotbálek na každém plácku a nepotřebovali hřiště s umělkou ani branky. V zimě hráli hokej na rybnících nebo uklouzaných ulicích. Lezli po stromech a skalách bez obav. Možná utrpěli pár šrámů, modřin a boulí, ale věděli, že se za pár dní zahojí. Děti pily vodu z kohoutku nebo z hadice a pily sladké limonády, jedly chleba se sádlem nebo paštikou bez obav, že by trpěly nadváhou. Domů chodily až při rozsvícení prvních pouličních lamp a nemusely čekat na vyzvánění mobilního telefonu od rodičů. Lyžovaly doslova na prknech a jezdily na kolech bez přehazovačky a někdy i brzd, přesto jim to úžasně šlo. Přitom byli moji žáci obrovskými kamarády a nepotřebovali k tomu sociální síť. Vše bylo opravdové, skutečné a pravdivé, ne virtuální jako v dnešním životě. Co se domluvilo, to platilo.

S velkým zaujetím také sledují, co se děje v mé škole. Trochu jsem se zlobil, když jste mi zabrali moje atletické hřiště. Ale když dnes vidím krásnou halu, tak jsem změnil názor a jsem rád, že tělocvik na

Palachovce bude mít konečně důstojné zázemí a v zimním období se nebude muset běhat po školních chodbách či schodech. V dosavadní tělocvičně jsem zažil mnoho radosti, příběhů i ojedinělých sportovních výkonů, na které jsem dodnes hrdý. Ale musím uznat, že pro počet žáků a požadavky doby to je již prehistorický prostor.

Vážím si toho, že hala ponese moje jméno, i když si nejsem zcela jist, zda si takovou poctu zasloužím, ale u srdce mě to hřeje. Věřím, že je to ocenění nejen mé tělocvikářské práce, ale i práce pro brandýsko-boleslavský sport.

Škole přeji, ať mou halu využije pro další sportovní úspěchy a lepší sportovní výkony. Bráchům a ségrám, aby se tělocvik v žebříčku popularity školních předmětů opět vrátil na první místo a mobily při tělocviku nechali v šatně. Věřte mi, že skutečný a opravdový život je lepší než ten virtuální, zeptejte se svých dědečků a babiček.

Pomalu končím, běžte sportovat, velím v řad nastoupit...

Váš Josef Kaluha

Foto: Veronika Janečková

Střípky paměti z kaleidoskopu života 2

Moje povinná školní docházka skončila v červnu 1957 závěrečnými zkouškami. Ty byly ústní před zkušební komisí – bez CERMATU a bez stresových testů dnešních deváťáků.

Rozloučila jsem se se spolužáky z 8. B. a těšila se z přijetí na jedenáctiletou střední školu, která se nacházela v budově dnešního Gymnázia J. S. Machara. To jsem ještě nevěděla, že mě čekají 3 roky krásného studentského života pod vedením profesorů – Zdeňka Dolejše, Vladimíra Mareše, profesorky Nastoupilové, Václavíkové a taky obávané profesorky matematiky a deskriptivy Emy Kaskové. Důležitými profesory pro nás také byli manželé Šimkovi, tělocvikáři. V maturitním ročníku byl naším třídním tehdy velmi mladý Ladislav Smoljak.

Budova gymnázia byla krásná a výstavná. O její výstavbě bylo rozhodnuto v posledním roce před první světovou válkou v roce 1913 a to vydáním císařského výnosu o zřízení reálného gymnázia s čes-

kou vyučovací řečí s názvem Reálné gymnasium arcivévody Karla Františka Josefa. Vlastní budova gymnázia byla však otevřena až 10. 12. 1927. Do té doby se studenti učili v nejrůznějších prostorách po celém městě.

1. září 1957 jsem poprvé vstoupila do této „vznešené“ budovy, která se mi, bez nadsázky, stala osudnou. Našla jsem nový kolektiv spolužáků, skvělé profesory. Byla to krásná doba „malin nezralých“, doba nejen přátelství mezi studenty, ale i doba prvních lásek. Některé brzy vyprchaly, na jiné se zapomnělo, ale byly i takové, které vydržely.

A tak ani já jsem neušla krásné a romantické studentské lásce se spolužákem z vedlejší třídy 9. A. s Vráťou Čeňkem, proto se do dnešních dnů jmenuji Čeňková.

Musela jsem se smířit s tím, že nechodím na rande se spolužákem, ale s basketbalistou!

Proto jsem se rozhodla opustit svoje dosavadní sportovní záliby a přihlásila jsem se do basketbalového oddílu SPARTAK Brandýs n. L., pod vedením Ing. Sváška. a tak se basket stal mým druhým životním partnerem, kterému se podroboval celý můj další život. Tento vztah trvá vlastně do dnešních dnů, kdy moje děti a vnoučata od brzkého věku basketbal hrají nebo trénují mládežnická družstva několika generací v BK Brandýs n. L.

Ale zpět k životu na gymnáziu. Ten byl veselý se spoustou sportovních možností, které myslím dnešním studentům chybí. Profesor Šimek organizoval pověstné basketbalové turnaje (hrálo se i na

brandýském náměstí). Vedle toho vedl atletický kroužek, kterého se mohl zúčastnit každý. Chodilo se běhat na „Zátopkovu magistrálu“ v lese u Houštky. Byli mezi námi nadějní atleti, kteří závodili ve skoku vysokém (Milena Chlebečková), ve vrhu koulí (Jana Nekolová) nebo v různých běžeckých kategoriích (Láďa Pytloun, Pepa Nechanický a Franta Doleček). Také jsme měli zdatné veslařky – dorostenky, které se účastnily mnoha závodů pod vedením pana Bohouše Zápotockého. Patřily mezi ně Maryla Hnátková, Věra Šlajsová, Maři Seidlová, Helena a Milena Chlebečkovy a taky já.

Krásné a bezstarostné studentské období rychle ubíhalo. Byl to čas, kdy mladý člověk nemyslí na jinou budoucnost než na blížící se maturitu a nepřemýšlí o tom, co bude po odchodu z bezpečí našeho dosavadního života.

Pro mě tento čas bezstarostnosti skončil velmi rychle. Měsíc před maturitou totiž zemřel můj děda, který byl mým velkým vzorem vzdělance z dob c. k. Rakouska-Uherska. Mojí maturity se tedy nedožil. Myslím, že by mě pochválil, byla s vyznamenáním.

Vzpomínky pamětníků

Na své pomaturitní životní období nerada vzpomínám. Důvody uvedu jen stručně: nepříjetí ke studiu medicíny-nedostala jsem správný kádrový posudek od uličního výboru, kterým mi bylo doporučeno, abych se sblížila s dělnickou třídou prací v továrně. Přihlásila jsem se do kurzu pro zaškolování soustružníků v tehdejších Brandýských strojárnách a slévárnách (BSS). Protáhl se přes celé moje pomaturitní prázdniny. Po absolvování kurzu jsem mohla nastoupit k práci na soustruhu ve dvou směnách. Z dnešního pohledu musím uznat, že to pro mě nebyl životní trest, ale velká životní zkušenost, díky které jsem poznala cenu lidské práce a naučila jsem se vážit si lidí, kteří ji vykonávají.

I další události měly rychlý spád – v prosinci 1960 došlo k rozvodu mých rodičů, v březnu 1961 zemřel otec Vráti Čenka (bylo mu 40 let). V létě téhož roku těžce onemocněl můj táta Bangovou nemocí (brucelózou), kterou se nakazil od krav. I máma se nervově zhroutila a musela být dost dlouho hospitalizována v psychiatrické léčebně. Mohla jsem se jenom ptát: kam zmizela doba studentská?

V červenci 1961 se osud ke mně trochu příznivěji naklonil, protože jsem byla přijata ke studiu na Lékařské fakultě hygienické a UK v Praze. Ráda jsem vyměnila soustružnické náradí za studijní skripta. Studium jsem zvládala bez problémů. V dubnu 1964 jsem mohla rozesílat pozvánky na studentskou svatbu medičky a studenta VŠE. Svatba proběhla Na Nebozízku i s jízdou lanovkou a se satební cestou do Karlových Varů s pobytem v hotelu Pupp – dnes cenově nepředstavitelné, tenkrát pro studenty dostupné. Studium jsem

ukončila v červnu 1967. To už jsem si k diplomu odvážela i kočárek se synem Petrem.

Dále už nechci líčit svůj životní běh, ale obrátím se k minulosti. V roce 1968 se narodila dcera Kateřina. Mám tři vnoučata a jednoho právnicka. a právě jeho narození mě přivedlo k úvaze, abych zjistila, jací byli moji pradědové a prababičky, v nichž je skryta moje DNA.

Uvědomila jsem si poprvé v životě, že každý máme 8 praprapředků a naše paměť zásobená rodinnou ústní slovesností je tím časově určena. V mé rodině se jedná o časové rozpětí od roku 1839, kdy se narodil můj nejstarší praděda, do roku 1935, kdy zemřel můj nejdéle žijící praděda. Ve své fantazii jsem tedy svolala setkání všech „aktérů“. Ráda bych se účastnila jejich debaty a dávala jim otázky.

Přítomni jsou: 8 mých praprapředků s ověřenými daty narození a úmrtí ověřené z matričních záznamů. 6 z nich má v rodném listě uvedenou státní příslušnost jako Rakouské císařství, 2 z nich mají státní příslušnost Rakousko-Uhersko. Žádný z přítomných se nedožil

Vzpomínky pamětníků

mého narození. Všichni pocházejí z okolí Klatovska a chudých venkovských poměrů. Jsou mezi nimi chalupníci, drobní rolníci, vojenský zaměstnanec (šikovatel), ale i hospodský z Klatov, dříve kočí. Společné pro všechny zúčastněné jsou historické události v rozmezí sta let výše uvedených.

Protože nejsem historik, požádala jsem o spolupráci AI a uvádím její zprávu:

Období mezi lety 1839 až 1935 přineslo zásadní změny v politice, společnosti, kultuře i technologiích. Česká společnost prošla během těchto let cestou od života v habsburské monarchii, přes vznik samostatného Československa až po konsolidaci demokratického státu. Tento čas byl také dobou průmyslového pokroku, kulturního rozmachu a společenských přeměn. Z vynálezů událostí lze připomenout vynález žárovky, dokončení železniční trati z Vídně do Prahy, revoluční vlnu v Evropě v roce 1848 s trvalým zrušením roboty, zavedení povinné školní docházky, zavedení poštovní známky. Došlo k velkému rozvoji poštovníctví se zavedením telegrafu, vznikla první velká elektrárna v pražských Holešovicích, v roce 1883 bylo otevřeno Národní divadlo a roku 1855 vyšla Babička Boženy Němcové. V Praze

se objevily první tramvaje, byly objeveny rtg paprsky (1913).

Z válečných událostí, které se dotkly českých zemí je třeba připomenout válku prusko-rakouskou v roce 1866, která se odehrála hlavně v severních a východních Čechách, a v roce 1917 velké revoluční dění v Rusku, které nezůstalo bez odezvy v Rakousku-Uhersku. Největším zásahem do života všech obyvatel Rakouska-Uherska byla 1. světová válka v letech 1914–18. Ze dvou rodin mých předků museli narukovat čtyři muži, jeden se vrátil s podlomeným zdravím a zemřel v roce 1916, tři přežili, ale s těžkými zážitky z italské fronty nebo ruského zajetí. Ani poválečná doba nebyla jednoduchá, byl nedostatek potravin, proběhla měnová reforma, v Evropě řádila španělská chřipka. I jedna z mých prababiček měla doživotní následky.

Vznik nové Československé republiky přinesl novou demokratickou ústavu, presidentem byl až do roku 1935 TGM. Praha se stala moderním velkoměstem. Ale to už nastoupila nová generace, generace mých dědů a babiček. Tolik tedy k historickému pátrání ke vzniku mé DNA.

Moje rozjímání bych ráda zakončila malou historickou perličkou. Ve starých dokumentech jsem

našla svatební oznámení mého pradědy Josefa Sedláčka (feldvébla čili polního šikovatele) psané německy a oznamující, že si bude 13. 2. 1888 brát prababičku Karolinu v kostele sv. Vojtěcha u Prašné brány. Kostel sloužil, jako vojenský (Garnisonkirche) a protože musel ustoupit stavbě Obecního domu, byl v letech 1902–03 zbořen. Jako zajímavost uvádím, že kostel byl postaven na pozemku bývalého dvora krále Václava IV. Při pátrání po dalším osudu tohoto kostela jsem zjistila, že v roce 1902 byl veškerý jeho mobiliář přemístěn do kostela sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech. Sloužil od téhož roku jako garnizónní kostel hradčanské kadetní školy. Kostel jsem brzy navštívila a s pokorou a radostí objevitele jsem mohla pokleknout před obraz hlavního oltáře s výjevy smrti sv. Vojtěcha. Obraz je z roku 1705, autorem je Leopold Willmann. Je to tedy obraz – svědek svatby mých předků.

Tento hradčanský kostel je velmi výstavný, architektem byl Kilián Dientzenhofer. Je vyzdoben freskami od Václava Vavřince Reinera a slouží pro potřeby duchovní služby Armády ČR. Je místem modliteb za padlé vojáky a mír na celém světě.

Milica Čeňková, foto archiv autorky

Vzpomínky na dětství ve Staré Boleslavi

Do města Stará Boleslav jsme se přistěhovali z Prahy v roce 1954, měsic si nepamatuji ale muselo to být někdy v létě nebo v pozdním jaru. Můj tatínek pracoval v „Motorletu“ a od jeho firmy jsme dostali přidělený byt v nově vznikajícím sídlišti. Domy se stavěly na louce mezi posledními domky města a kasárnami u lesa. Pamatuji si, jak zedníci pracovali na stavbě prostředního domu

s podloubím, zřejmě ten dům byl již před dokončením, protože byli až u střechy. Domy zde stály tři, dva po stranách do písmene „L“ a jeden velký, kterému jsme říkali prostředák. Ulice se nazývala Dvořákova, dnes už tento název pro sídliště neplatí, v dnešní době se to jmenuje sídliště Na Kloboučku, nevím, kdo na to přišel, proč zrovna na Kloboučku, když tam nikdy žádný kloboučník

ani kloboučnictví nebylo, ale možná, že se to tam dříve, než zde byly vystavěny domy, takto jmenovalo. Jako malá jsem mamince stále utíkala, jednou mě odchytila až v autobuse, který jezdil na Prahu. Tenkrát stávaly autobusy ve Staré Boleslavi na náměstí u radnice. Jelikož jsme se sem přistěhovali z Prahy, tak jsem tvrdila že jedu domů. V pozdějších letech se začalo sídliště zvětšovat

Vzpomínky pamětníků

směrem k Vagonkám. Částečně zde stavěli vojenské domy a částečně domy pro Strojní traktorovou stanic (alespoň tak si to pamatuji).

Hned za hospodou „Hvězda“ tenkrát bylo smetiště. Na smetáku se pro nás děti nacházely různé poklady, byl tam takový malý kopeček a pak následovala louka a velký třeshňový sad. Přes louku vedla vyšlapaná pěšina až do sídliště.

Na louce jsme si většinou hrávaly a hlavně jsme tam budovaly takzvané bunkry. Byly to vyhrabané jámy v zemi, přikryté střechou. Ta byla z věcí co jsme našli na smetišti, prkna a různé překližky. Celé to bylo přikryté drny tak, aby nikdo nepoznal, že tam nějaký bunkr je. Když byla pouť, tak kolotoče stávaly u sídliště na louce. Dnes je celý tento prostor zastavěn novými domy. Hodně jsme také chodily na Rajčur, což bylo vlastně vojenské cvičiště včetně tankové střelnice, a vypadalo to tam úplně jinak než dnes. Mezi sídlištěm a kasárnama bývala velká pole osetá různými plodinami, hráchem, mrkví, kukuřicí nebo nasázenými bramborami. Však i my malí jsme po sklizni brambor museli chodit na paběrku. Přes pole vedla vyježděná pěšina až k zadnímu traktu kasáren, kde navazovala na chodník a později přešla na lesní pěšinu. Tudy většinou naši rodiče jezdili do zaměstnání a lidé chodili do lesa.

Tam podle Motorletského plotu vedla cesta, kterou se dalo dojít až do Hlavence. Nalevo od kasáren na části Rajčuru byla závodní dráha pro motokros. Stával tam také velký seník. Balíky slámy zde dosahovaly až po střechu, a tak jsem v nich měli vybudované schovávačky. Lesy nebyly zabrány vojskem a lidem nic nebránilo, aby mohli nasbírat koše plné hub. Byly tam krásné mechové placky. Také rostlo všude hodně ostružin, a tak se džbáněčky vždy rychle naplnily. Jezdili jsme do lesa na kole, ale také se starým kočárkem na dřevo a šišky. V té době se všude topilo uhlím, a tak se každé přilepšení k topení hodilo.

V sídlišti se bydlelo dobře, my děti jsme byly všechny skoro stejně staré, a tak tam byla dobrá parta. Hodně jsem jezdili v zimě na hory, a to jsme se vždy těšily celý týden, až budeme moci v pátek nebo v sobotu odjet. V té době se chodilo do školy i v sobotu. Motorlet vlastnil chatu v Nové Vsi u Jablonce nad Nisou. Ale to už je jiná kapitola.

Později, když bylo celé sídliště postaveno, tak jsme v létě stanovali mezi domy, většinou tam stávalo tak pět, šest stanů. Dobré také bylo, že naši rodiče pracovali všichni v jedné firmě a dobře se znali.

A koupání? Zpočátku jsme jezdili na Světicí na Labe (nebylo

to na brandýské straně, kde byla studánka, ale na straně boleslavské, kde byla vytvořena taková písčná pláž s dobrým přístupem do vody).

Později se začal bagrovat Probošták, tak jsme začali jezdit tam.

Pamatuji, když na Světicí ještě chodělo procesí, byla to jedna z jeho zastávek a konečná byla v kostele Panny Marie. Probošták byl velmi malý a tak se jezdilo nejprve z brandýské strany. Tu lemovaly takové vysoké břehy a z boleslavské strany se bagrovalo. Během času jsme si to s bagrem vyměnili.

Většinu léta jsme stanovali na Proboštáku, a to v prostoru, kde dnes stojí tobogan.

Rodiče se v našem dohledu střídali, a ostatní chodili do práce. Pokud jednomu rodiči skončila dovolená, hlídal nás zase někdo jiný, zatím co ostatní po práci doma navrátili a jídlo nám přivezli až k vodě. V té době zřejmě měli lidé k sobě blíž, nebyli tak závistiví, dokázali se bavit a jeden pro druhého něco udělat, a tak i o prostředí kolem domů jsme se starali sami. Vždy se vyhlásila brigáda a nebylo rodiny, aby od nich někdo nepřišel, večer se udělal u pole táborák, opekly se burty, posedělo se, zazpívalo s kytarou a tak se pracovní den krásně ukončil. Za prostředním domem vybudovali rodiče za pomoci tehdy známého pana

Vzpomínky pamětníků

Sibery kvalitní volejbalové hřiště, ale hlavně tam probíhali velké boje v nohejbalu, to chlapi dokázali hrát až do tmy.

V zimě se z tohoto hřiště stávalo kluziště, pokud jsme byli ještě malí, tak se o klopení starali rodiče, když jsme pak povyroستli, tak už jsme údržbu prováděli sami. Tak se chodilo za 2 Kčs bruslit na stadion u Hluchova, kde se o kluziště staral hlavně pan Voženílek. Pokud jste potřebovali nabrousit brusle, tak to nebyl žádný problém. Za minimální obnos je vzal do sklepa na brusku a za chvíli jste mohli pokračovat v bruslení. Bruslilo se i na Tůni a na Starém Labi u Houštky. Do tělocvičen U Karla, tehdy tam fungovaly dvě, chodilo spousta dětí na různé sportovní kroužky.

V letním období se hrával v Houštce hlavně o víkendech fotbal a probíhaly zde i různé atletické memoriály a závody s hojnou účastí diváků. Byly zde vytvořeny i republikové rekordy v atletice, jezdíval sem Odložil i Zátopek. Přes týden probíhaly tréninky a tak na atletickém stadionu stále někdo byl. Dokonce se v Houštce cvičila i spartakiáda.

Také volejbalové hřiště bývalo neustále obsazeno hráči, běhat se chodívalo i do lesa za Svobodovu vilu, kde jsou různě dlouhé Zátopkovy okruhy. Tam se chodí běhat

dodnes. Na malý zimní Pachtův stadion jezdívali trénovat sourozenci Romanovi i Hanka Mašková, větší povinné cviky.

V parku u autobusového nádraží bývalo Kašpárkovo divadlo, brouzdaliště pro děti, kolotoč i houpačky.

Celé město se od mého dětství velmi změnilo. Nejenom že se sloučil Brandýs nad Labem a Stará Boleslav v jedno město s nejdelším názvem v republice, většina rodinných domků se opravila, postavilo se spoustu nových, ale také zde ubylo mnoho obchodů i výrobních podniků. Jen co si pamatuji, zmizelo řeznictví u Aura, řeznictví U Šmídů, pila se změnila ve Stavebniny, proti restauraci Bohemia bývala nejdříve

drogerie, kde ještě prodávali rodiče Františka Fajty který má dnes drogerii na náměstí, pak na tom samém místě léta bývalo sklenářství, tam co dnes sídlí drogerie, tak v rohu býval obchod se zeleninou, na náměstí bývala prodejna bot, pošta, Flandorovo železářství, tam člověk sehnal skutečně všechno, od šroubku až po lednici i kamna, holič Štěpánek, hodinářství, samoobsluha, krejčovství, za bránou býval obchod s látkami a textilem, hospoda Na prameni, U Najmanů, dále obchod s oděvy a oprava obuvi. Snad jedině Macháčkova cukrárna zůstala po celá desetiletí na místě, kde si ji pamatuji jako dítě. Zanikl Kovopodnik, Zemědělské stroje, OPBH, Motorlet, Avia Hamilton, firma Ledecký, autoelektrika U Gregora, šití příkrývek,

Vzpomínky pamětníků

zahradnictví Sojkovi a u Kulhanů, u školy bývala cukrárna U Šicnerů hojně navštěvována dětmi ze školy, koloniál na Dolíku, mlékárna na Vestecké.

Bývalo zde i kino „Pionýr“, kde se promítalo každý den mimo pondělka a ještě pohádkové promítání pro děti každou neděli odpoledne, za 1 korunu.

Na náměstí v Hotelu Praha a v Labíně bývaly pořádány plesy různých organizací a spolků. Některé dny probíhaly zábavy v obou sálech najednou a tak se přecházelo z jedné zábavy na druhou. V Labíně probíhaly každou neděli odpolední čaje, chodívala se tam bavit místní i brandýská mládež, hrálo se zde ochotnické divadlo, mladí zde absolvovali první taneční kroky a později se mohli zdokonalovat i v pokračovacích kurzech. Po privatizaci se Labín vrátil v restituci majitelům a převážná většina kultury zde zanikla. Párkrát se taneční uskutečnily v Houstce v Lázeňském domě, ale po ukončení ubytovny PedFUK zaniklo i to, dnes je ze slunečních lázní ruina. V Houstce se vybudovalo letní kino, většinou bývalo plně obsazeno, na některé filmy byl takový nával až se posunuly i kabinky s prodejem lístků. V prostoru, kde dnes sídlí sklady Ciuru u Sojovické silnice, bý-

val písečák kde se těžil písek a bývala tam maltovna a výroba různých betonových dílů. Chodívali jsme si tam hrát neboť píseček byl jemný a bez kamínků, to se nám dětem líbilo, také tam bývala tůňka celá zarostlá stromy s lanovou houpačkou a příroda tam byla taková divoká. Umístění písečáku bylo kousek od silnice, ale býval tam velký klid. Později tam probíhaly dětské drnové války mezi sídlišťákama a těma co bydleli u Sojovické silnice.

V dnešní době se v části Staré Boleslavi staví čtvrti nové, zasíťovávají se nové pozemky v místech kde se dříve rozkládala úrodná pole. Hodně nové zástavby je již postaveno, Stará Boleslav se rozšiřuje, ale vážne infrastruktura. V územním plánu se s touto vybaveností

počítá ale pokud to bude trvat tak dlouho jako plánovaný obchvat na Mělnickou silnici, tak ještě dlouho budou boleslaváci jezdit nakupovat do Brandýsa a rodiče malých dětí budou mít problém umístit děti do stávajících školek.

Dnes už jsou moje děti dospělé, dorůstají i vnoučata a ta v nynější hektické době těžko budou zažívat ta dobrodružství, která naše generace prožívala v době svého dětství. Snad jednou dokáží ocenit své rodiče i prarodiče, kteří se různými aktivitami s nimi snaží vrátit do svého mládí, a pokoušejí se umožnit jim alespoň trochu těch zážitků, co sami prožili jako děti.

*Pro Polabskou vrbu pí Chlapcová
foto archiv autorky*

Vzpomínky na dětská a mladá léta

Jsem rodačka z Brandýsa nad Labem s bydlištěm v ulici F. X. Procházky (dříve Macharova). Je to jedna z nejstarších ulic vedoucí z náměstí směrem ke kostelu a tudíž byla nazývána i ulicí Kostelní. Tady jsem prožívala hezké dětství spolu se svými dvěma sourozenci a rodiči. I když to byla válečná léta (jsem ročník 1941), poté léta padesátá se všemi těžkostmi, trápením a omezení, která však záro-

veň formovala náš charakter a posilovala naši všestrannou odolnost.

A tak se chci podělit o vzpomínky a prožitky, spojené s dětstvím a mládím. Tak jako všichni v té době, jsme byli „dětmi ulice“, kde jsme trávili a prožívali na rozdíl od dnešních dětí, všední i sváteční chvíle či spíše celé dny různými hrami, povídáním, ale i „válkami“ mezi partičkami z

okolních ulic apod. a tak mohu říci za všechny, že největším trestem pro nás byl tzv. kasárník – tj. že jsme nesměli ven. Ulice, tehdy ještě s minimálním provozem motorových vozidel, byla naším hřištěm. Auto v té době vlastnili jen tak lékaři, právníci a nějakí dopravci, z nichž však mnozí spíše využívali koně např. i popeláři. a tu mě napadá vzpomínka, kdy jsme se na ty vozy vzadu zavěšovali

Vzpomínky pamětníků

a ostatní žalobníci volali na kočího „za vozem“.

Na ulici jsme hráli fotbálek, vybíjenou, nohejbal, chodili na chůdách, skákali panáka i přes švihadlo, ale také do dálky i výšky a vymýšleli různé hry jako na četníky a zloděje, vstávej Honzo-kolik je hodin a podle určeného počtu odkráčeli kroky např. sloní, slepičí a jiných zvířátek dle fantazie. a když jsme se chtěli chvilku zastavit a povídat si, usadili jsme se ve větvích okolních stromů, kam jsme od malička šplhali za pomoci starších dětí. Nepamatuji se, že by z nás někdo spadl a způsobil si nějaký úraz, i když jsme vylezli až do korun stromů. Domů jsme zašli až hladoví, popadli krajíc chleba a už jsme byli zpět ve hře. Naším největším místem pro hry byl také děkanský dvůr (nynější parkoviště u obchodního domu Labe)- to bylo pro nás už takové větší hřiště, pokryté škvárou a podle toho jsme i vypadali, zejména naše černá kolena.

Jako děti jsme však samozřejmě měli i povinnosti a to nejen v dohlížení na naše mladší sourozence a jejich opatrování, ale i zejména obstarávání nákupů. V okolí byla spousta malých soukromých obcho-

dů a drobných řemeslníků. Za nákupem běžných potravin jsme chodili hlavně do nynější ulice I. Olbrachta – tehdy myslím s názvem Husova tř. – třeba do mlékárny k Balíčkům – vedle knihkupec u Brázdů (nyní Fotografie). V mlékárně nám nabrali z velkých hliníkových konví mléko do našich donesených smaltovaných nebo hliníkových bandasek, určené množství másla ukrajovali z velkého kusu a tvaroh nabírali ze dřevěných štandlíků. Mléko se muselo doma převářet, aby nezкисло – tehdy nebyly ledničky, ani neobsahovalo žádné konzervanty. Doma se potom uchovávalo ve sklepě nebo na jiném chladném místě. Často se doma nechávalo mléko zkysnout na tvaroh a v zavěšené utěrce nechala odkapat syrovátka. Na protější straně byl koloniál a vinárna Holých, kde prodávali veškeré potraviny a lahůdky. Ale naše téměř každodenní cesta vedla do pekařství k Tichým pro chleba většinou ještě teplý, a dalamánky, jejichž dobrou chuť si vybavuji ještě dnes. Hned vedle byla Lapkova cukrárna – samozřejmě s lákadly pro děti – zejména se zmrzlinou v papírovém jakoby košíčku, ale také s tradičními cukrátky fialkami a žlutými,

růžovými tzv. mejdlíčky. Pro maso jsme chodili každý pátek k Cicvářkům a to hovězí na polévku a telecí na řízky (což bylo běžně k dostání oproti dnešku), vepřové na pečení nebo hovězí na omáčku. Jinak se celý týden vařila většinou bezmasá jídla, hodně z brambor, zelenina, luštěniny a sladká jídla. V době válečné i po-válečné však mnoho rodin chovalo drůbež, ale i jiná hospodářská zvířata, jejichž maso a produkty sytily hladové krky početných rodin.

Z dalších obchodů v této ulici si ještě pamatuji Kreuterovu drogerii a druhého bratra Kreuterovo sklenářství a naproti obchod Baťa s velkými výlohami, řeznictví Živných, Killingerovu lékárnu v levém rohu Fettrova domu s vyhlášenou hospodou, který byl z důvodu uvolnění místa na křižovatce proti spořitelně zbourán.

Na rohu náměstí a naší ulice byl velký železářský obchod u Spáthů, dále klempíř Petele, potom prodej uhlí u Hradeckých, Chybova drogerie a na druhé straně proti děkan-skému dvoru autoopravna p.Štěpaře, kam jsme si také chodili s jejich synem hrát. Potom proti děkanství

Vzpomínky pamětníků

byl pilníkář, můj otec p. Chvalina s dílnou ve dvoře, která byla vybavena výhní, ve které se kalila ocel na výrobu pilníků a rašplí. Dále tu měl tatínek brus, kovadlinu, dva stroje na sekání povrchu pilníků a různé další nářadí. Po večerech balil hotové pilníky do voskovaných papírů a celé těžké balíky pilníků vozil autobusem do pražských továren. Menší počty kusů u nás odebírali místní řemeslníci a zemědělci. Vedle nás měl ještě krámek sklenář p. Sviták.

Také se musím zmínit o naší nejmilejší letní zálibě a to koupání na Ostrůvku, kam jsme téměř denně po celé léto chodili na plovárnu pana Wernera, která byla v tehdejší době na vysoké úrovni. Hned u vchodu byly po obou stranách ochozy s dřevěnými kabinami, kde jsme odkládali naše oblečení. Před šatnami byly sprchy, dále tu bylo volejbalové hřiště, houpacíky, kuželky, ping-pong a i kiosek s občerstvením. My jsme si však, jako většina návštěvníků, přinesli jídlo z domova a to zejména chleby, ovoce a pití v bandasce, jelikož nám hlavně u vody nejvíce chutnalo. Pláž na břehu Labe byla na sezónu vždy upravena a pokryta pískem, ve kterém jsme si budovali rybníčky a hrady, pokud jsme celí promodralí vylezli z vody. Koupání tu bylo bezpečné, pozvolné s ohrazením hloubky spojenými kládami, které se staly naší nejoblíbenější první skákačkou do vody. Na koupající dohlížel z lodičky čokoládově opálený plavčík pan Werner, který také během odpoledne svou pramici plně naložil dětmi a povozil po Labi. Jindy zase větší kluky převezl na druhou stranu, kde bylo pole s okurkami a moc přišly k chuti. Ještě tu byl i dřevěný bazén s ochozem a skákačkami pro plavce. Také se půjčovaly malé lodky tzv. maňásky s pádlem, které byly dosti vratké a tak jsme

měli občas veselou podívanou na méně šikovné veslaře. Na plovárnu chodily zejména děti, kdy starší sourozenci hlídali ty menší, ale v neděli ponejvíce celé rodiny. Na protějším břehu blíže k mostu byla boleslavská plovárna p. Semiána, ale jen s bazénem na Labi a zdaleka ne na takové úrovni, jako na naše na Ostrůvku. Některou neděli se také nad Labem objevilo letadlo s visutou hrazdou, na které cvičil atlet v bílém úboru a to byla pro nás velká podívaná.

Pamatuji se však i na ty nejsmutnější chvíle, které se bohužel, přihodí při koupání a to utonutí neplavců nebo slabších plavců spíše v místech mimo koupaliště a občas nějakého vojáka. V tu chvíli se plavčíci z obou koupališť sešli na jedné loďce a velkými bidly hledali utonulé tělo na dně a po nálezů oběť z hloubky vytáhli a oživovali – někdy úspěšně, ale mnohdy už bylo tělo pozdě nalezeno. Smutný zážitek byl pro nás tak silný, že jsme už ani neměli náladu na koupání a odcházeli jsme domů. Když už jsme u těchto smutných záležitostí, vzpomínám také na pohřební průvody vycházejícími z kostela přes náměstí na hřbitov.

Před kostel byl přistaven kočár s černými koňmi, vyzdobenými střapci na hlavách, pokrytými černými, stříbrně olemovanými přehozy. Na chodníku hrála dechová kapela tehdy p. Lokaje, jejíž muzikanti, kráčející v průvodu před kočárem s rakví, po celou cestu hráli. Ale naštěstí převládaly veselejší chvíle z naší ulice, kdy se v kostele scházeli svatebčané a my jako zvědavé děti se byli vždy dívat na svatby, jako i na křtiny dětí.

Avšak k parnému létu patří také žízeň, která se zaháněla v hospůdkách, kterých bylo v dřívější době poměrně dost a mnohé se dochovaly dodnes, často i s původním názvem. My jsme každou neděli v poledne chodili tatínkovi pro půllitr černého piva na kopeček ke Skorkovským. Tato hospoda se v pozdějších letech proměnila na krejčovské družstvo, ale dnes je tu opět hospoda s názvem U kata.

Koncem léta, kdy foukalo ze strnišť, jsme si ve škole nebo s pomocí tatínků vyráběli z papíru a špejlí draky, které jsme šli pouštět na letiště, které bylo v místech nynější

Vzpomínky pamětníků

průmyslové zóny. Nad Brandýsem a okolím často létala motorová letadla, táhnoucí vzhůru na laně bez motorová letadélka - větroně a v příslušné výšce bylo lano odpojeno a větron s pilotem a s pomocí větru doplachtil zpět na letiště, ale i občas třeba do okolního bramborového pole s jistým pošramocením. Také tu piloti organizovali pro děti, ale snad i pro dospělé, vyhlídkové lety nad městem a okolí.

Pomalu se blížila zima a s ní spojené zimní radovánky – zejména sáňkování na kopci, zvaném „Dupanda“, v místech dnešního sídliště, směřujícího k bývalému zahradnictví pod nemocnicí, v jehož plotě často jízda na saních končila. Také jsme občas sáňkovali na menším, ale bližším kopečku u Katovny, kde jsme si uklouzali i prudkou klouzačku. Bruslit jsme chodili na královický rybník, ale v případě mrazivé zimy zamrzlo i Labe a to byl zcela jiný „rozlet“. Také se bruslilo na kluzišti

poblíž gymnázia, v místech dnešní nafukovací haly Pedagogické fakulty nebo na Spořilově. Jelikož v dobách našeho dětství ještě nebyla televize, chodilo se velmi často do biografu. Ale zimní večery jsme často trávili fanděním při hokejových zápasech místních hokejistů se soupeři z celého okresu i vzdálenějších míst. Nejvíce jsme se však těšili na derby mezi Brandýsem a Boleslaví, které bylo nejnavštěvovanější fanoušky z obou – tehdy ještě samostatných měst.

Při vzpomínání na školní léta se mi vybaví i příjezd korejských dětí v roce 1953 v průběhu americko-korejské války. Byli to většinou sirotci a po půlročním kursu češtiny a psaní latinkou v Mariánských Lázních byli ubytováni v Houštce, odkud docházela děvčata do boleslavské a chlapci do vzdálenější brandýské tehdy osmileté školy. I když byli starší než my (12–15 let), rozdělili je po 10 do našich tří pátých tříd, kde se velice rychle aklimatizovali, pilně se učili

a v dalších ročnících zvládali učivo mnohdy lépe než někteří spolužáci. Po skončení základní školy dále pokračovali v učňovských školách, po nejvíce však ve studiu na středních a i vysokých školách. V Houštce je také navštívil severokorejský prezident Kim Ir Sen, po němž byl pojmenován i jejich dočasný domov.

V našem dětství i mládí se ještě chodilo do školy a pracovalo i v sobotu a volná neděle se trávila s celou rodinou převážně na procházkách. Nejrušněji bylo na mostě přes Labe, jelikož brandýšťáci chodili do Boleslavi a ti zase do Brandýsa. Při těchto procházkách jsme měli milé zastavení na mostě u schodů do Hluchova v cukrárně Kerlíkových a samozřejmě jsme se vždy těšili hlavně na zmlinu. Poté se pokračovalo třeba do Houštky, která skýtala krásné procházky upraveným parkem a sportovní zážitky na atletickém stadionu a tenisových kurtech.

Jar. Sadílková, foto archiv autorky

Maturoval jsem před 40 lety

Čas letí jako bláznivý – tak začíná jedna z písní našeho nejslavnějšího zpěváka Karla Gotta. Že to je pravda, jsem si uvědomil, když jsem začal počítat, jak dlouhou už jsem dospělý. Pokud vím, tak v českých a vlastně i československých luzích a hájích se dospělost spojuje vždy se slovem maturita, a tou jsem úspěšně zakončil své středoškolské studium na brandýském gymnáziu v letech 1981–1985. Tedy v období, kdy bylo k totalitě i obnovenému demokratickému směřování země stejně daleko i blízko. Když jsme skládali přijímačky, bylo to v době konání 16. sjezdu KSČ. Naopak, když

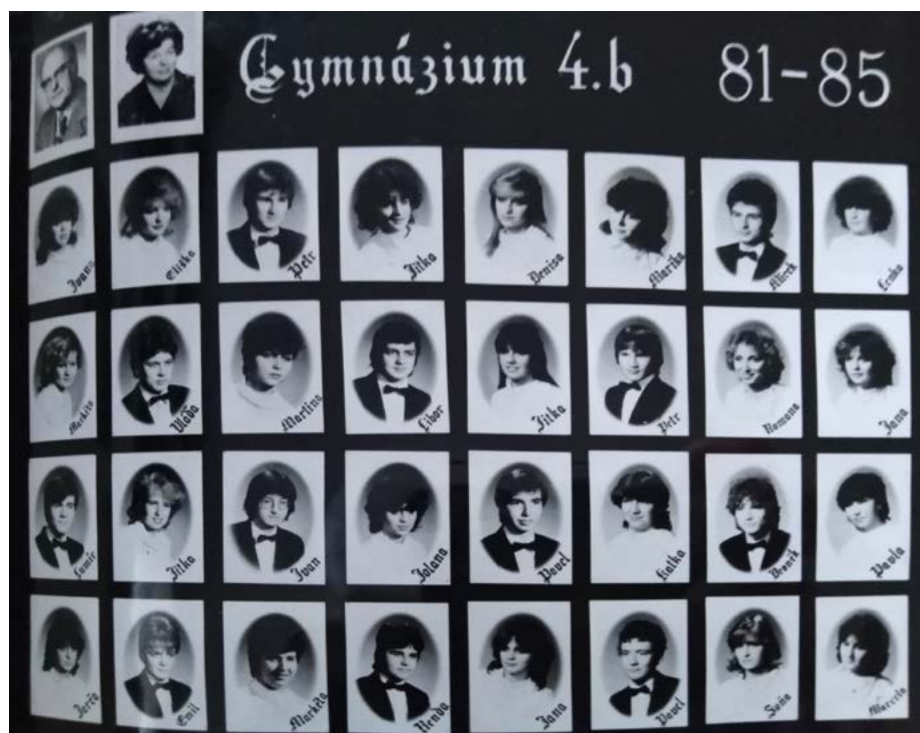
Vzpomínky pamětníků

jsme se potili při maturitních písemkách, tak už více, než dva měsíce seděl v Kremlu Michail Gorbačov člověk, za kterého bylo všechno jinak.

A právě v těchto letech, ohraňčených na jedné straně tuhou normalizací a na straně druhé blížícím se revolučním kvasem se z nás čtrnáctiletých mladíků stávali mladí muži z dívek slečny a mladé dámy. Přes složitost doby jsme si studium užili se vším dobrým i zlým a nakonec spíše vzpomínáme na to lepší. Posuďte sami, jak probíhaly zkoušky v dospělosti ve školním roce 1984/1985, zejména pak na jaře 1985.

Maturitní písemky

A nastala další důležitá data pro dosažení dospělosti. Úterý a středa třetího dubnového týdne letopočtu 1985. V úterý se psala čeština, ve středu ruština. Přestože jsme měli být na značkách (v lavicích) v 8.00, ráno jsme se sešli s nejbližšími spolužáky o něco dříve, abychom dali hlavy dohromady, zklidnili nervy a vyměnili si posledních pár informací. Dress code byl jasný, kluci v kvádru, holky ve společenských šatech. Ve třídě jsme museli sedět cik-cak (každý sám), a tudíž jsme psali písemné práce ve dvou třídách. Já psal ve své mateřské třídě, za což jsem byl rád. Poslední lavice u okna slibovala domácí prostředí. Používat jsme směli pouze pravidla českého pravopisu, psací potřeby, papír, pití (petky ještě nebyly), na toalety jsme mohli pouze individuálně (po jednom) a měli jsme na to vyhrazený čas. Klid a ticho ve třídě narušila až třídní

profesorka, v tomto případě spíše češtinářka. Předstoupila před nás, zopakovala pravidla a povinnosti (rozsah, okraje, úvodní strana, podpis atd.), vzala do ruky křídlo a na tabuli začala psát šest jednotlivých témat vyhlášených celostátně rozhlasem. Bylo z čeho vybírat a nabídka činila i různé slohové útvary. Přestože byla v nabídce charakteristika sportovce, vybral jsem úvahu na text Jaroslava Seiferta: „Budeme se vracet k růži šípkové, k té nejprostší a chudé ze všech růží, jak vrátíme se k tobě domove, s myšlenkou plachou, co ti z nás, kdo dluží“. Hezky jsem se rozepsal a ani nevím, kolik, co jsem do dvanácti stran napsal. Matně si vzpomínám, že jsem hodně čerpal z veršů Viktora Dyky „Opustíš-li mne nezahynu, opustíš-li mě zahyneš“ a románu Václava Pluhaře „Opustíš-li mne“. K tomu jsem přidal nějaký válečný příběh a vztah k rodině a městu a už tehdy jsem věděl, že Brandýs budu opouštět jen těžko.

Práci jsem dokončil asi třicet minut před limitem (tuším, že na to bylo 6 hodin) a řada spolužáků už na mě čekala U Kulaté báby.

Tam jsme však nemohli zůstat moc dlouho, protože nás druhý den čekala ruština. Celý rituál se opakoval, místo české mluvnice jsme měli na stole česko-ruský slovník. Na sloh v azbuce jsme měli o hodinu méně. Vybral jsem si téma: „Sovětská spisovatelé v boji za mír a pokrok“. Výhodou bylo, že jsem do toho mohl zahrnout i válečné autory a výročí války se v nějaké formě mělo objevit. Psal jsem o Puškinovi, citoval jsem verše Ščipačeva a využil znalosti novely Borise Vasiljeva „A jitra jsou zde tichá“. Docela mě to bavilo, ale když jsem to po poledni odevzdal, výrazně se mi ulevilo. Na to navazovala tisková konference U Kulaté báby a večer po tréninku ještě diskuse s mým basketbalovým koučem a současně profesorem matematiky a fyziky Karlem Bartákem.

Vzpomínky pamětníků

Poslední zvonění

Účast v prvomájovém průvodu jsme nechali na mladších a pak už vše neúprosně směřovalo k maturitě. S učebnicemi a sešity jsme trávili mnoho času, tak abychom mohli kvalitně odpovídat na nepřehledné množství maturitních otázek. Studiu jsme zřejmě věnovali nejvíce času v průběhu celého studia, ale chtěli jsme uspět a jít dále do života, a hlavně my kluci jsme nechtěli na dvouletou vojenskou službu. S postupujícím květnovým časem jsme v škole už moc času netrávili, spíše jen řešili maturitní otázky, případně jsme chodili na konzultace a okrajové předměty. Pomalu jsem omezoval basket a další aktivity a myslím, že podobně jako moji spolužáci jsme téměř veškerý volný čas upínali ke studiu. Na basketbalové tréninky jsem však chodil, abych si vyčistil hlavu. V posledním týdnu před svatým týdnem jsme se také dověděli známky z písemek. Z českého jazyka jsem dostal 2, z ruštiny do-

konce 1, což byl docela slušný výkop před ústními maturitami.

A najednou tu byl pátek 17. 5. 1985 a 4. B šla do budovy gymnázia naposledy. Všichni jsme byli v černém, před školou jsme vytvořili špalír a žádali mladší studenty o finanční příspěvek na oslavy po maturitě. Více jsme si dovolit nemohli. Záhy jsme dostali závěrečné vysvědčení v životě a náš poslední školní den jsme šli oslavit do boleslavské restaurace Pivo-
var. O tom, co se tam dělo nechci detailněji psát, abych někoho neočernil. Některé záležitosti zůstanou jen mezi námi ve 4. B. Když jsme šli po mostech do Boleslavi, poutali jsme na sebe značnou pozornost chodců i aut a do klobouků vybírali peníze. Bohužel se toho sešlo docela dost, a tak jsme se mohli ve venkovní restauraci docela rozšoupnout, což asi nebylo úplně dobré. Kombinace šampaňského a piva úplně neprokázala naší stoprocentní dospělost.

Věděli jsme, že jsme spolu skoro naposledy. Moc jsme si to nepřipouštěli a chtěli zapomenout na to, že už nebudeme spolu a následující dny budeme trávit především studiem. Vzhledem k tomu, že jsme restauraci otevírali krátce po 10.00, vydrželi jsme tam do pozdních odpoledních hodin. Vzpomínám, že jsem šel moji tanečnici Katku provodit na vlak do Neratovic odjíždějící v 17.00.

Zahájení

Deset úmorných dnů studia a maturitních příprav uběhlo jako voda v Labi pod gymnáziem. Najednou jsem se probudil a bylo pondělí 27. 5., kdy mělo pro naši 4. B všechno začít a zároveň skončit. Kolem osmé hodiny ranní jsme se shromáždili v maturitní třídě, abychom zahájení maturit mohli slavnostně odměňovat. Za přítomnosti vedení školy, představitelů města i okresu byly ústní maturitní zkoušky zahájeny. Byla nám představena maturitní komise ve složení: předseda: p. Zahradníček (matikář z Říčan), místopředsedkyně: Marcela Sallačová a jako členové byli nominováni profesori školy. Byla nám vysvětlena zásadní pravidla: každý má k dispozici 15 minut na své vystoupení, příprava na potítku také trvala 15 minut, vše se měřilo budíkem. Otázky se tahaly před usednutím na potítku. Nesmělo se napovídat a v průběhu ústní zkoušky opouštět místnost ani nic jiného. Současně byly vyjmenovány pomůcky, které jsme mohli mít na potítku k dispozici. Zahájení bylo slavnostní, věcné, ale docela rychlé, protože první čtyřka (myslím ta co si zvolila jako maturitní

předmět občanskou nauku) přišla na řadu velice záhy po startu, odpoledne dostala prostor další čtyřčlenná skupina. Raději jsem rychle směřoval domů do Jaselské ulice, abych rychle dohnal, co mi ještě scházelo. Po ranní diskusi se spolužáky, jsem zjistil, že toho ještě hodně neumím, a tak jsem opět zabořil hlavu do učebnic, knih a sešitů. Chtělo to však zachovat chladnou hlavu, protože bylo jasné, že za dva dny se čtyři roky nenaučím. K večeru jsem získal první informace o tom, jak dopadl první oktet mých spolužáků. Mix těchto informací zněl, že to není taková hrůza, profesori tě podrží a nepotopí a stejně jako my to chtějí mít za sebou. Dozvěděl jsem se i první známky, výsledky i hodnocení. Také se k našim uším dostalo, jaké otázky byly taženy, protože existovala regule, že žádná otázka nesmí být vytažena více než 2×, takže se pomalu dalo škrtat. V úterý už jsem byl trochu nervózní, ale všechno jsem zakončil v 18.00 a šel na trénink. Měl jsem tu odvalu si dát dvě piva na hřišti společně s Karlem, i když

jsem věděl, že mě druhý den bude zkoušet, on to věděl také.

Maturita

Ve středu 29. 5. přišel můj velký den. K ránu jsem nemohl dospat, slyšel jsem kohouty kokrhat, viděl oblohu blednout, slunce vycházet. Neustále jsme se převalovali a koukali na hodiny. Vstával jsem kolem 6.00, nasoukal jsem se do obleku, nervózně si uvázel kravatu, rozloučil se s rodinou a správnou nohou vyrazil Jaselskou ulicí směr náměstí. V centru jsem měl sraz se spolužačkami, které na to šly se mnou. Byla to Romana, Markéta a Soňa. Když jsme se potkali, přeci jen jsem se zklidnil, už jsem na to nebyl sám. Šli jsme známou cestou do školy a byli jsme vyjukání, bledí a nervózní. Poměrně svižnou chůzí jsme došli ke gymnplu a příliš jsme se nezdržovali. Po 7.30 šla na řadu Romana, pak Soňa, Markéta a já. Celou čtveřici jsem uzavíral, protože ony maturovaly z biologie a já ze zeměpisu. První na řadě byla čeština, posléze zeměpis, matematika a ruština. Z češtiny jsem si vytáhl otázku č. 8

Satira v české literatuře, což nebylo úplně špatné téma. Projel jsem staletí a díla české literatury počínaje Bohuslavem Hasištejnským z Lobkovic přes Karla Havlíčka Borovského, Eduarda Basse až po Jaroslava Haška v čele s Josefem Švejkem. Konec jsem věnoval Hrabalovi a Páralovi. Navíc mi nezbyl čas, myslím, že jsem to zvládl obstojně a doufal jsem ve vylepšení chvalitebné z písemky. Ze zeměpisu jsem si vytáhl dvě otázky: světové obyvatelstvo a strojírenský průmysl ČR. Ani tady jsem nezaváhal, a dokonce jsem znal odpověď na otázku matikáře Bartáka, zdali vím, ve které zemi je větší úmrtnost (mortalita) než porodnost (natalita). Asi největší obavu jsem měl z matematiky. Ale dvě vytažené otázky – komplexní čísla a otáčení a posunutí – mě příliš nezaskočily a celkem obstojně jsem znal teorii i příklad z komplexních čísel, geometrie byla o trochu horší, ale už na ni nebylo moc času. Asi nejsnadnější otázku jsem si vytáhl z ruského jazyka – můj životopis. Poměrně hezky jsem se rozpovídal a když jsem se dostal ke znojemské exkurzi a vinným sklepům, tak mě profesorka Salačová se smíchem zastavila, abych raději nepokračoval. Smála se natolik, že zvrhla vázu s květinami a polila řadu významných dokumentů, nestačili jsme utírat. To už jsem ale věděl, že jsem to zvládl a dostavila se úleva. Nejhorší bylo čekání na známky, po patnácti minutách nás pozvali do třídy, abychom si vyslechli maturitní ortel. Dopadlo to výborně já měl vyznamenání za tři jedničky a dvojku z matiky, Romana samé výborné, Soňa vyznamenání

Vzpomínky pamětníků

s dvěma 1 a dvěma 2, pouze Markéta byla o fous horší. S velkým jásotem jsme vyrazili po schodech ze školy. Šli jsme známou cestou ze školy a byli jsme nadšení, spokojení a smáli jsme se na každého koho jsme potkali. Měli jsme rádi svět, život, spolužáky i gymnázium a možná i profesory. Sršelo z nás mládí a věděli jsme, že celý život je před námi. Naši první zastávkou byla pošta, odkud jsme volali svým blízkým naše solidní výsledky. Pak jsme chvíli poseděli na Záložně, ale psychická únava a vyčerpání mi dovolilo pouze jedno pivo a malý přípitek s ostatními. Někde jsem slyšel radiovou informaci, že Gustáv Husák byl sněmovnou potřetí zvolen prezidentem republiky. Moc jsem to nevnímal, myslel jsem na úplně jiné věci. Pak jsem rychle zmizel domů, odpoledne jsem ještě jel s občerstvením povzbudit své odpolední spolužáky. Večer jsem se ještě díval na finále PMEZ mezi Juventusem a Liverpoolem. V hledišti bruselského stadiónu se odehrála obrovská tragédie, kdy v tlačenici mezi fanoušky obou táborů zahynulo 39 fanoušků. Díky tomu se den mojí maturity nazývá dnem, kdy zemřel fotbal. Já jsem však nechtěl zemřít, byl jsem dospělý a život i svět jsme si chtěli ještě dostatečně užít.

Maturitní večírek

Ve čtvrtek ráno, jsem se probudil s pocitem velké úlevy, dokonce jsem si trochu přispal, zase jsem se zastavil na gymnáziu, abych věděl, jak dopadli moji spolužáci a trochu je povzbudil. S těmi,

co už to měli za sebou jsme připravovali maturitní večírek, který jsme měli předposledního května v Adrii, asi 50 metrů od mého bydliště. Byli jsme rádi, že zkoušky dospělosti nakonec zdárně zdolali všichni, a tudíž nebude na večírku nikdo smutnit. Večírek byla velkolepá jízda od 18.00 až do 6.00. Tedy náročná dvanáctihodinová šichta za účasti našich profesorů. Předali jsme jim dárky a vyklubali se z nich naši kamarádi. Vztah profesor-student byl zčista jasná minulostí a říkali jsme si věci, o kterých bych ještě včera ani neuvažoval. V hlavním sále jsme pili a jedli, vedlejší sál se proměnil v diskotékový parket. S postupem času byli naše kreace odvážnější a zřejmě i nostalgičtější, nechtěli jsme uvěřit tomu, že jsme spolu naposledy a loučit jsme se nechtěli. Z reproduktoru jsme nejčastěji slyšeli píseň „Tarzan boy“ a „Life is life“, z českých písniček jsme si oblíbili „Není nám už sedmáct“, „Já chci žít non stop“ či „Jsme svoji“ nebo „Stužková“. Ale pařili jsme a pábili celou noc a zcela jsme po-

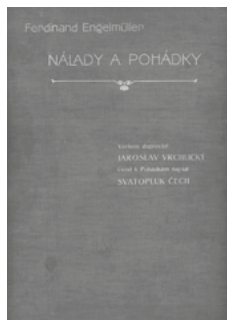
chopili píseň ze seriálu Zkoušky z dospělosti – „Jsou dny, kdy svítá o něco dřív“. Přestože od MNV jsme měli povolení do 2.00, těsně před tou hodinou výčepní Pavel Hilmer usnul a my jsme si točili a obsluhovali se sami, ale řádně jsme i na účet udělali čárky. Adrii jsme opouštěli až kolem 6.00, když přišla uklízečka. Probudili jsme výčepního, zaplatili a šli jsme provodit naše spolužáky na vlak. Do konce s námi vydržel Barták a Legner, kteří šli rovnou do práce a výuka pro ně musela být ten den docela náročná.

Zdali jsme byli dospělí, nedokážu posoudit, ale jen vím, že na dobu před čtyřiceti lety velmi rád vzpomínám, a když ji srovnám s dneškem, tak si myslím, že dnešní generace je o něco ochuzena, ale na druhé straně rozumím citátu Karla Čapka: „Mladá generace má pocit, že s ní přichází lepší svět. Stará garda má pocit, že s ní ten lepší svět odchází“.

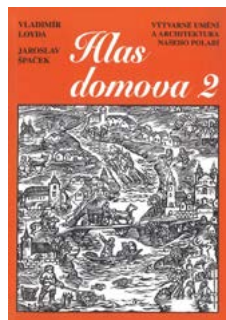
Petr Čeněk, foto archiv autora

Regionální literatura, video

Publikace o polabských výtvarnících ve fondu Knihovny Eduarda Petišky

ENGELMÜLLER, Ferdinand.
Nálady a pohádky : padesát obrazů a kreseb. Praha: B. Kočí, 1902. 16 s.

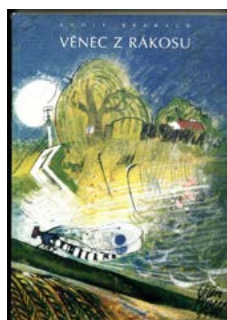
LOYDA, Vladimír. Hlas domova. 2. díl. Vyd. 1. Čelákovice: Městské muzeum, 2000. 91 s. ISBN 80-902328-4-1.

LOYDA, Vladimír. Josef Olexa malíř české a slovenské krajiny. 1. vyd. Brandýs n. L: Novák Milan, 2000. 108 s., fot., repr. ISBN 80-902897-1-1.

Vilém Plocek – obrazy ze Sovětského svazu : [katalog výstavy], Praha 1960. Praha: Čes. fond výtvarných umění, 1960. [15] s.

BRANALD, Adolf. Věvec z rákosu. 1. vyd. Brandýs n. L: Novák Milan, 2000. 55 s. ISBN 80-902897-0-3.

Audiovizuální odkazy

Záznamy koncertů Základní umělecké školy

Otevření sportovní haly J. Kaluhy

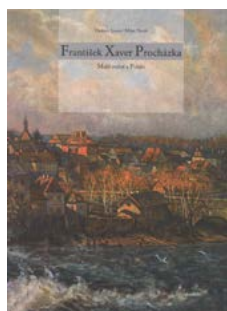

Na střední do středních Čech:
Gymnázium J. S. Machara

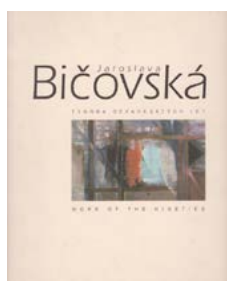

Foto na obálce: Marie Hartmanová

Faksimile podpisu: archiv Knihovny Eduarda Petišky

LOYDA, Vladimír. František Xaver Procházka : malíř zvířat a Polabí. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav: Město Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, 2007. 71 s. ISBN 80-903771-0-6.

Jaroslava Bičovská : Tvorba 90. let. [S.l.]: [Gema], [2000]. 90 s., barev. fot. příl. ISBN 80-86087-30-1.

Jaroslava Bičovská. Praha: Gema Art, 2014. 50 s. ISBN 978-80-904575-7-7.

Naše Polabí

číslo: 6

rok: 2025

Vydavatel: Knihovna Eduarda Petišky

ISSN: 2571-4201 (print), 2571-4163 (on-line)

